

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

*Vzdělávání a zaměstnávání osob ve výkonu
trestu odnětí svobody*

Předkládá: Petra Javorská

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

Plzeň 2020

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Petra JAVORSKÁ**
Osobní číslo: **R17B0009P**
Studijní program: **B6804 Právní specializace**
Studijní obor: **Veřejná správa**
Téma práce: **Vzdělávání a zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody**
Zadávací katedra: **Katedra veřejné správy**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
  2. Vězeňství v České Republice
  3. Výkon trestu odnětí svobody
  4. Vzdelávání odsouzených ve VTOS
  5. Zaměstnávání odsouzených ve VTOS
  6. Závěr
-

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz zvláštní seznam

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Tomáš Louda, CSc.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání bakalářské práce: **29. března 2019**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2020**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. listopadu 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma Vzdělávání a zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, březen 2020

Petra Javorská

Poděkování

Děkuji panu JUDr. Tomáši Loudovi, CSc. za jeho ochotu, trpělivost a cenné rady při vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat panu Mgr. Jiřímu Karlíkovi též za jeho cenné rady a materiály vztahující se věcně k výkonu trestu a především ke vzdělávání odsouzených, které mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce. V neposlední řadě mé poděkování za spolupráci patří i samotným odsouzeným.

Obsah

Úvod	1
I. Teoretická část	3
1. Vězeňství v České republice	4
1.1 Současná struktura Vězeňské služby v České republice	5
1.2 Organizační jednotky Vězeňské služby České republiky	6
2. Výkon vazby	7
3. Výkon trestu odnětí svobody.....	8
3.1 Nástupní oddíl.....	11
3.2 Vnější a vnitřní diferenciacce.....	12
3.3 Program zacházení s odsouzenými.....	13
3.3.1 Speciální přístupy a metody zacházení s diferencovanými skupinami vězňů ..	14
3.3.1.1 Zacházení s prvotrestanými pachateli	14
3.3.1.2 Zacházení s odsouzenými v dlouhodobých trestech odnětí svobody	15
3.3.1.3 Zacházení s recidivisty	15
3.3.1.4 Zacházení s odsouzenými ženami	15
3.3.1.5 Zacházení s mladistvými odsouzenými	16
3.3.1.6 Zacházení s doživotně odsouzenými	16
3.3.1.7. Zacházení s odsouzenými za nedbalostní trestné činy	17
3.3.1.8 Zacházení s osobami duševně nemocnými, alkoholiky a narkomany	17
3.4 Vzdělávání odsouzených ve VTOS	19
3.4.1 Primární vzdělání	21
3.4.2 Sekundární vzdělání	22
3.4.2.1 Závěrečné zkoušky	26
3.4.3 Terciální vzdělání.....	29
3.5 Zaměstnávání odsouzených ve VTOS.....	30
3.5.1 Formy zaměstnávání	31
3.5.2 Pracovní odměna.....	31

3.5.2.1 Pracovní skupiny	31
3.5.2.2 Časová odměna	32
3.5.2.3 Příplatky	32
3.5.2.4 Srážky ze mzdy	33
3.5.3 Vývoj zaměstnanosti odsouzených.....	34
3.6 Výstupní oddíl.....	35
3.6.1 Resocializace.....	36
II. Praktická část	39
4. Výzkumný problém a cíl výzkumu	40
4.1 Metodologie výzkumu	40
4.2 Vytvoření teorií.....	40
4.2.1 Teorie č. 1	40
4.2.2 Teorie č. 2	41
4.2.3 Teorie č. 3	41
4.3 Objekty dotazování	41
4.3.1 speciální pedagog Mgr. Karlík	41
4.3.2 vězeň Petr M.	41
4.3.3 vězeň Petr K.	42
4.4 Rozhovory	42
4.4.1 Rozhovor se speciálním pedagogem Mgr. Jiřím Karlíkem.....	42
4.4.2 Rozhovory s odsouzenými	46
4.5 Zhodnocení	58
Závěr.....	63
Resumé	67
Seznam zkratk	68
Zdroje	69
Knižní	69
Internetové	70
Elektronické dokumenty	71

Ostatní.....	72
Seznam grafů a tabulek.....	74
Seznam příloh.....	75

Úvod

Téma své bakalářské práce: „Vzdělávání a zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody“ jsem si vybrala s ohledem na svůj studovaný obor, protože mě osobně zajímá a přijde mi velmi atraktivní, a přes to, že o tomto tématu bylo napsáno již mnoho prací, jsem se snažila přijít s novými údaji, byť by za tyto byly považovány jen údaje získané v praktické části. Další důvodem k volbě tohoto tématu byla osoba mně blízká, která zná dobře vězeňské prostředí, neboť je již pár let odsouzena, a která mi poskytla užitečné informace týkající se vězeňství, respektive pochopení postoje odsouzených k vězení, dále pak i ke vzdělávání a zaměstnávání ve věznicích.

Má práce je rozdělena **teoretickou část**, která je postavena na rešerši pramenů získaných ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje a Univerzitní knihovně Západočeské univerzity, též na metodě deskripce užitě při zorientování se v dané problematice, a **praktickou část**, která se opírá o metodu predikce v rámci studia sociální skupiny. Část praktická je postavena na kvalitativním výzkumu, kterému předcházelo sestavení teorií za pomoci polostrukturovaného osobního rozhovoru s jedním zaměstnancem věznice a dvěma vězni, s nimiž se výzkum uskutečnil korespondenčně, položením víceméně stejných otázek směřovaných zejména na oblast zaměstnávání a vzdělávání odsouzených ve věznici.

Nutno podotknout, že celý proces výkonu trestu odnětí svobody spočívá již od nástupního oddílu v přípravě odsouzené osoby na propuštění a dále pak, že celý tento systém lze chápat jako vzdělávání či převychování odsouzených z etického a morálního hlediska v podobě minimálně vštípení a osvojení si základních hodnot, na kterých stojí demokratická společnost, k minimalizaci recidivy, ke které mohou vést ekonomické problémy jedince zapříčiněné malou nebo dokonce žádnou finanční gramotností. Zejména z těchto důvodů si myslím, že je důležité z obecného hlediska zmínit i základní pojmy, jako jsou např. programy zacházení s odsouzenými, které zahrnují vzdělávání i zaměstnávání vězňů spojené s výkonem trestu odnětí svobody, které alespoň já osobně vnímám jako nezbytné pro pochopení komplexního vzdělávání a zaměstnávání vězňů osob.

Svou bakalářskou práci jsem rozčlenila do čtyř kapitol, přičemž tři z těchto kapitol jsou obsaženy v teoretické části. **První kapitola** mé práce se zabývá obecně vězeňstvím v České republice, zmiňuje proces edukace odsouzených a renovace

vězeňství od roku 1918 až po současnost. Následně **druhá kapitola** už poukazuje na celý postup cesty odsouzeného od výkonu vazby, je-li k ní důvodná příčina, přes samotný výkon trestu odnětí svobody obsažený v **kapitole třetí**. Poslední zmíněná kapitola se konečně dostává k samotné podstatě mé práce, kterou představuje, jak již bylo uvedeno, vzdělávání a zaměstnávání odsouzených. S ohledem na logické uspořádání je tato kapitola zahájena nástupem do věznice, resp. nástupním oddílem, posléze rozčleněním odsouzených do typů věznic v rámci diferenciací vnější, vycházející z primární potřeby zajistit bezpečnost odsouzeným, příslušníkům Vězeňské služby i zaměstnanců věznic, a v rámci diferenciací vnitřní pomocí programů zacházení s odsouzenými, které v sobě skýtají, i když neformální, pracovní, vzdělávací, speciální výchovné a zájmové aktivity. Naopak vzděláváním formálním, vzděláváním primárním, sekundárním i terciálním se práce zabývá na svých dalších stránkách, kdy se ve věznicích nejčastěji aplikuje sekundární vzdělávání ve Školském vzdělávacím středisku věznic, přesněji na Středním odborném učilišti Praha. Odsouzení mohou získat výuční list v mnoha oborech, stejně tak mohou prohloubit své vzdělání v celé řadě rekvalifikačních kurzů. Podobná situace nastává i u formálního zaměstnávání, protože v případě, kdy odsouzený má motivaci a je schopen pracovat, se dá říct, že téměř vždy nějakou práci sežene, je-li to v možnostech dané věznice.

Poslední, **čtvrtou kapitolu** mé práce tvoří praktická část, která spočívá v již zmíněném kvalitativním výzkumu, se kterým mi pomohli dva odsouzení z plzeňské věznice a jeden velmi ochotný speciální pedagog taktéž z věznice Plzeň. Celá tato praktická část je orientována především na oblast vzdělávání a zaměstnávání odsouzených, na jejich možnosti, postoje, faktický zájem o tuto problematiku ze strany vězněných osob a podobně.

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat současný stav jak formálního, tak i neformálního zaměstnávání a vzdělávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Dále pak zjistit, jaké podmínky odsouzení musí splnit, aby jim bylo výše uvedené umožněno. Posléze zjistit, kolik odsouzených osob je v současné době ve věznicích v celé České republice zaměstnáno, kolik odsouzených osob se přihlásí na střední odborné učiliště, a především kolik z nich ho pak úspěšně dokončí.

1. Teoretická část

1. Vězeňství v České republice

Roku 1918 se nově vzniklá Československá republika ujmula od rozpadajícího se Rakouska-Uherska bídneho vězeňství a v rámci svých možností začala s jeho renovací. Období mezi válkami bylo obdobím plodným, zejména v zacházení s odsouzenými, neboť se od pouhého drilu a základního školství přešlo ke kulturně mravnímu a pedagogickému působení na trestance.¹

Naneštěstí ovšem druhá světová válka tento slibný vývoj přerušila a v období po ní byl zaznamenán značný úpadek československého vězeňství. Došlo k potlačení projevů občanského principu, sociální jevy vymykající se tehdejšímu právnímu předpisům se staly uměle kriminalizovanými. Zneužívání trestního práva se především projevovalo v prosazování hospodářských, politických a jiných státních zájmů. Nehumánní způsob výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „VTOS“) sloužil k „nápravné výchově“ nebo „převýchově“ osob, které páchaly trestnou činnost, tzv. „nepřátel socialismu“. Ve vnitřním režimu věznic panovala tuhá kázeň, izolace od vnějšího světa a dril.²

Teprve sedmdesátá léta přinesla možnost vysledovat náznaky treatment etapy za pomoci Výzkumného ústavu penologického. Perspektivní snahy z řad praktiků a výzkumníků byly ovšem na počátku osmdesátých let násilně potlačeny.³

Obrovský tlak na odstranění justičních nespravedlností společně s netrpělivostí odsouzených, který se uvolnil po pádu totalitního režimu, vedl až ke vzpourám a nepokojům ve věznicích. Ponurá atmosféra devadesátých let přinesla českému vězeňství profesní a morální rozklad vězeňského personálu, v důsledku čehož nebylo možné aplikovat předchozí represivní, militantní praxi a zároveň i přijmout a aplikovat moderní penologické poznatky.⁴

Dalším krokem při transformaci českého vězeňství byla radikální očista personálu ve věznicích od neschopných osob v letech 1990–1991 z celkového počtu 7500 zaměstnanců na 6000, přičemž tato očista pokračovala i v letech dalších. Postupem

---

¹ HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2., dopl. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. ISBN 80-86708-30-6 s. 36

² (Hála, 2006) s. 36

³ (Hála, 2006) s. 36

⁴ (Hála, 2006) s. 36 a 37

času se začala utvářet Vězeňská služba České republiky (dále jen „VS ČR“) v takové podobě, v jaké ji známe dnes.⁵

Nynější přijatou koncepci vězeňství se naplňovat daří, bohužel už však ne tím tempem, jakým by bylo potřeba, což je zapříčiněno dlouhodobým nedostatkem financí na modernizaci vězeňství a celkovým, byť trochu zaostalým, lidským myšlením.⁶

1.1 Současná struktura Vězeňské služby v České republice

Výkon vazby a trestu odnětí svobody je zajištěn VS ČR na základě **zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů** (dále jen „VězSI“), jež je podřízena Ministerstvu spravedlnosti ČR. Toto ministerstvo plní ve vztahu k vězeňství funkci zřizovatele a je rovněž ústředním orgánem státní správy. Co se týče podrobnějšího rozdělení VS ČR, tak se tato člení na správní službu, vězeňskou stráž a justiční stráž, přičemž poslední dvě jmenované vykonávají postavení ozbrojeného sboru.⁷

Dle **§ 3 odst. 2 VězSI** má **vězeňská stráž** za úkol střežit, předvádět a eskortovat osoby ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve VTOS eskortovat tyto osoby do výkonu ústavní či ochranné výchovy, ústavního ochranného léčení nebo zabezpečovací detence, střežit vazební věznice, věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence. Při tomto svém jednání zajišťuje stanovený pořádek a kázeň.⁸

Oproti tomu **stráži justiční**, která je definována v odstavci následujícím, zákon ukládá povinnost zajistit pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstev a jiných místech jejich činnosti.⁹ Zákon dále uvádí, že v mimořádných případech a se souhlasem generálního ředitele lze příslušníky vězeňské stráže dočasně povolat k plnění úkolů stráže justiční za předpokladu, že tato nemůže úkoly plnit vlastními silami. To samé platí i v opačném případě, kdy své úkoly není schopna plnit justiční stráž a jejíž úkoly přecházejí na stráž

---

⁵ (Hála, 2006) s. 37

⁶ (Hála, 2006) s. 37

⁷ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie. II. díl. Teorie a praxe zacházení s vězňnými*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-204-3. s.6

⁸ § 3 odst. 2 zákona č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční stráží České republiky.

⁹ § 3 odst. 3 VězSI

vězeňskou, rovněž za mimořádných podmínek a se souhlasem generálního ředitele.¹⁰

Třetí pilíř VS ČR je tvořen **správní službou**, jež je povinna rozhodovat podle platných právních předpisů ve správním řízení a zabezpečovat ekonomickou, výchovnou, organizační a další odbornou činnost.¹¹

1.2 Organizační jednotky Vězeňské služby České republiky

VS ČR řídí **ministr spravedlnosti** prostřednictvím **generálního ředitele**, kterého jmenuje a odvolává. Za činnost VS ČR je odpovědný právě generální ředitel ministru spravedlnosti. Ministr spravedlnosti zřizuje a ruší základní organizační jednotky. V čele jednotlivých organizačních jednotek stojí ředitelé, jež ustanovuje nebo jmenuje a odvolává generální ředitel.¹²

VS ČR je členěna na tyto organizační jednotky:¹³

- a) Generální ředitelství
- b) Akademie VS ČR
- c) Střední odborné učiliště
- d) Vazební věznice (výkon vazby)
- e) Věznice (VTOS)
- f) Detenční ústavy

---

¹⁰ § 3 odst. 4 a 5 VězSl

¹¹ (Sochůrek, 2007) s.7

¹² (Sochůrek, 2007) s.7

¹³ Generální ředitelství. *Organizační jednotky*. [online]. Copyright © 2019 Vězeňská služba České republiky [cit. 29.10.2019]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/>

2. Výkon vazby

Vazba je v rovině trestně-právních zásahů chápána nikoliv jako sankce, ale jako procesní prostředek zakotvený v **čl. 8 odst. 2-5 Listiny základních práv a svobod** (dále jen „LZPS“), dále pak v rovině civilně-právní v **čl. 8 odst. 6 LZPS a zák. č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád**. Její zakotvení se nachází v **zák. č. 293/1993 Sb. o výkonu vazby a vyhlášce č. 109/1994 Sb. Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu vazby**. Uplatňuje se zde jeden z principů materiálního právního státu dle **čl. 1 odst. 1 zák. č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky**, a dále pak dle základní zásady trestního řízení uvedené v **§ 2 odst. 2 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)** tzv. presumpce nevinu, tzn. na obviněného se pohlíží jako na nevinného, dokud mu není pravomocným odsuzujícím rozsudkem prokázána vina.

Vazba by měla sloužit k tomu, aby bylo obviněnému zabráněno v maření a ztěžování provádění důkazů, popř. k zabránění dokonání trestného činu či spáchání dalšího trestného činu, nikoliv ke krácení jeho práv.¹⁴ V případě pravomocného odsouzení obviněného k trestu odnětí svobody se doba strávená ve vazbě započte do soudem stanoveného trestu podle **§ 92 zák. č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku** (dále jen „TZ“), naopak v případě, kdy bylo trestní stíhání obviněného, který byl vzat do vazby, zastaveno, nebo byl obžaloby zproštěn, má tento nárok požadovat náhradu škody ve smyslu **§ 9 odst. 1 zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem**.

Obviněný smí být do vazby vzat pouze tehdy, existuje-li konkrétní skutečnost, jež odůvodňuje obavu z toho, že:¹⁵

- a) uprchne nebo se bude skrývat s cílem vyhnout se trestnímu stíhání nebo trestu, zejm. nemá-li stále bydliště či zaměstnání, není-li možno zjistit jeho totožnost nebo hrozí-li mu vysoký trest, resp. do tzv. **vazby útěkové**,
- b) bude ovlivňovat svědky či spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování závažných skutečností pro trestní stíhání, resp. do tzv. **vazby koluzní**,
- c) bude pokračovat v trestné činnosti, dokoná či vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil, resp. do tzv. **vazby předstižné**.

---

¹⁴ NEDOROST, Libor. *Vězeňství a správa vězeňství v ČR*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1114-9. s. 9

¹⁵ (Nedorost, 1995) s. 9

3. Výkon trestu odnětí svobody

Již samotné trestní stíhání je zcela nepochybně pro jedince stresující a nepříjemnou situací, natož pak tomu následující pravomocné odsouzení a nástup do VTOS, zejm. pro člověka, který je trestaný poprvé v životě. Určitě existují lidé, kteří jsou ve věznicích víceméně celý svůj život a vracejí se tam snad i rádi, jelikož tam mají jakousi svou pozici, své jméno, ale prvotrestaní vězni nemají nejmenší tušení, do čeho jdou, co na ně čeká, jak to chodí, co si smí a nesmí dovolit.

Společnost zná vězeňské prostředí z filmů, z knih nebo různých historek, díky čemuž do určité míry i odsouzený jedinec má jisté ponětí o tom, jak to v této společnosti funguje, nebo si to alespoň myslí. Domnívám se, že člověk, co si jde odpykat prvně trest odnětí svobody, se na to může připravovat psychicky jak chce, ale až teprve tam se opravdu přesvědčí, co to ve skutečnosti znamená. Tlak způsobený izolací od vnějšího světa, odloučením od nejbližších, samotou, neustálou přítomností leckdy zaostalých, psychicky narušených a hloupých lidí kolem sebe a dalšími aspekty, které na trestaného působí, je více než velký, často pro některé neúnosný. Ale jak se říká, za chyby se platí a všechno souvisí se vším, proto ten, který spáchal trestný čin, musí nést následky jak v podobě uvěznění, tak i s tím souvisejících nekomfortních podmínek.

Trest odnětí svobody vnímám jako nejzazší možnost k nápravě člověka, pokud se stále dá o nějaké nápravě ještě mluvit, ale jestliže není jiná možnost, tak věřím, že snad rozumný člověk, který byl odsouzen, si po nějakém čase uvědomí, co spáchal, jak ublížil a kolik bolesti způsobil oběti, sobě, svým příbuzným a známým a především, že uvěznění pro něj bylo v danou situaci nejlepší možné řešení pro zamezení další potenciální páchané trestné činnosti. Obávám se ale, že takových jedinců se příliš mnoho nenajde a že většina se spíše, nežli smířeně a pokorně, cítí ukřivděně a frustrovaně z důvodu krácení svých práv.

Právní úprava VTOS je mj. zakotvena v **zák. č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody** (dále jen „ZVTOS“), a v jeho základní prováděcí normě **vyhláše Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody** (dále jen „Vyhláška“). Jak již bylo uvedeno výše, výchozí právní předpisy vychází z TZ a Trestního řádu.

Dřívější právní úprava trestního zákona¹⁶ konkrétně vykládala účel trestu v § 23 takto: „*Účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti.*“. Nový TZ toto výslovné vymezení účelu trestu, resp. trestních sankcí (ochranných opatření a trestů), nepřevzal.¹⁷

Ačkoli se pojem účelu trestu užívá v řadě dalších právních předpisů, především těch, které se týkají výkonu trestu a nebyly upraveny v souvislosti s novým TZ, neznamena to, že by došlo s novou právní úpravou k transformaci v účelu trestu. Oproti dřívější úpravě, která kladla důraz spíše na sankční charakter trestu, se v úpravě nynější zdůrazňují pro ukládání trestu zásady, o které se nový trestní zákon opírá.¹⁸

Jedná se o následující zásady:¹⁹

- **zásada zákonnosti**, podle níž lze trestní sankce ukládat jen za základě trestního zákona,
- **zásada humanity**, podle které nelze uložit nepřiměřené a kruté trestní sankce, uloženými tresty dle LZPS nesmí být ponižována lidská důstojnost,
- **zásada přiměřenosti**, podle které je zapotřebí ukládat jen takovou sankci, která postačuje k naplnění účelu trestu,
- **zásada individuálního přístupu** vyjadřující nutnost zohlednit okolnosti konkrétního případu v rámci prostoru, který pro uložení trestních sankcí za individuální trestné činy dává trestní zákon, a vycházet zároveň ze zásad pro ukládání trestů uváděných v trestním zákoně,
- **zásada ochrany zájmů poškozených osob** spočívající v povinnosti soudu přihlídnout při ukládání sankcí k právem chráněným zájmům poškozených, zejm. upřednostnit materiální odškodnění před materiálním plněním ve prospěch státu z majetku pachatele.

Tyto výše zmíněné zásady jsou následně podrobněji rozvedeny v TZ v obecných zásadách pro ukládání trestů.²⁰ **Hlavní zásady** výkonu trestu jsou zákonem

---

¹⁶ zák. č. 140/1961 Sb., Trestní zákon

¹⁷ MATOULEK, Josef; SEJKOROVÁ, Helena. *Právní rádce odsouzeného*. Praha: Praktik Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-89-9. s. 13

¹⁸ (Matoulek, a další) s. 13

¹⁹ (Matoulek, a další, 2011) s. 13-14

²⁰ (Matoulek, a další, 2011) s. 14

charakterizovány takto: „*Trest může být vykonáván jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného a omezuje škodlivé účinky zbavení svobody; tím však nesmí být ohrožena potřeba ochrany společnosti. S odsouzenými ve výkonu trestu se musí jednat tak, aby bylo zachováno jejich zdraví, a pokud to doba výkonu trestu umožní, podporovaly se takové postoje a dovednosti, které odsouzeným pomohou k návratu do společnosti a umožní vést po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem.*“²¹

Reakce společnosti na zločinnost se ubírají směrem k zaujmutí dvou důležitých aspektů, jimiž jsou prevence a trest. V nejobecnějším slova smyslu trest chápeme spolu se svým protikladem, odměnou, jako jeden z významných základních výchovných prostředků. Co se týče sociálního (celospolečenského) kontextu se trest vykládá jako základní obranný mechanismus před jednáním a chováním porušujícím zavedené společenské konvence, normy nebo pravidla, tedy i delikventním jednáním (systém trestů je vymezen právem).²²

Trest obsahuje především **funkce**:²³

- informační (shledá nesprávnost chování atd, ...),
- motivační (vylepšit prospěch, chování),
- preventivní (předejít tomu, co k trestu vedlo),
- vztahovou (projev negativního vztahu – mnohdy domnělého).

Trest by v sobě měl skrývat i odplatný moment za předpokladu, chápe-li ho trestající v kterékoliv výše uvedené funkci a pro pachatele by měl být citelný, až na výjimky jistý a následovat co nejdříve po provinění.²⁴

Odsouzený, který si projde procesem adaptace po dlouhodobém věznění, začne trest spíše vnímat jako jiný způsob života nežli trest jako takový, neboť se vytrácí emoční náboj trestu. Čin od činitele se odděluje, tzn. jedinec si nepřipouští, že je trestán pro špatné činy, ale přesvědčuje se, že strádá ve věznici vinou jiných lidí nebo společnosti, a dále také velmi rád opomíjí skutečnost, co si musela vytrpět oběť, pozůstalí apod. Nepřímo je v tomto svém názoru častokrát zprostředkovaně podporován jednotlivci a skupinami, organizacemi a sdělovacími prostředky, které

---

²¹ §§ 1 a 2 ZVTOS

²² SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie. I. díl. Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6. s. 18

²³ (Sochůrek, 2007) s. 18

²⁴ (Sochůrek, 2007) s. 18

ovšem vědomě či nevědomě nemají tušení o problému trestu a trestání v celé jeho šíři.²⁵

3.1 Nástupní oddíl

Odsouzený, jehož rozhodnutí o vykonání nepodmíněného trestu odnětí svobody se stalo pravomocným, je povinen toto rozhodnutí akceptovat a nastoupit do výkonu. V případě, že odsouzený pobývá ve vazbě, nařídí jeho převod do výkonu trestu samosoudce (předseda senátu), který rozhodl ve věci v prvním stupni. Pokud se však odsouzený proti rozhodnutí první instance odvolal a toto rozhodnutí se stalo vykonatelným, nařídí jeho převod samosoudce (předseda senátu) odvolacího soudu. Za předpokladu, že se trestanec nenachází na vazbě, ale již ve VTOS za jiný trestný čin, oznámí předseda senátu nařízení tohoto (dalšího) trestu příslušné věznicí.²⁶

Jestliže se i po vykonatelnosti rozhodnutí nachází odsouzený na svobodě, pak tento nastoupí do výkonu trestu na základě výzvy vydané samosoudcem (předsedou senátu), který rozhodl ve věci v prvním stupni. Neexistují-li důvody, aby odsouzený nastoupil do výkonu okamžitě (není-li jeho pobyt na svobodě nikterak nebezpečný nebo není-li obava, že tento člověk unikne či se bude skrývat), lze tomuto před nástupem do věznice uložit přiměřenou dobu (ne však delší než jeden měsíc od nabytí právní moci rozhodnutí) na obstarání si svých záležitostí, popř. lze výjimečně nástup do vězení i odložit.²⁷

Jakmile obdrží odsouzený výzvu od soudu o nástupu do výkonu trestu, má tento povinnost dostavit se k výkonu trestu. Tato výzva je doručována do vlastních rukou odsouzeného a nelze se proti ní odvolat. Nastane-li situace, kdy se nedaří doručit odsouzenému výzvu k nástupu do vězení, nařídí samosoudce (předseda senátu) předvedení odsouzeného do věznice za pomoci orgánu Policie ČR, který posléze sdělí soudu informaci, zda byl odsouzený opravdu předveden. V případě, že ani Policie ČR nedopraví odsouzeného do výkonu trestu, musí o tom opět informovat soud a ten vykoná jiná opatření, jako např. Evropský zatýkácí rozkaz, zjistí-li se, že se odsouzený nachází v cizině, na jehož základě se trestanec smí zatknout v místě, kde se nachází, a poté se transportuje do věznice v ČR.²⁸

---

²⁵ (Sochůrek, 2007) s. 19

²⁶ (Matoulek, a další, 2011) s. 26–27

²⁷ (Matoulek, a další, 2011) s. 27

²⁸ (Matoulek, a další, 2011) s. 27

Nástup do věznice se většinou uskutečňuje v době od 8:00 – 16:00 hod. a zpravidla do věznice, která se nachází poblíž místa trvalého bydliště odsouzeného a je k nástupu i určena. Při nástupu by s sebou měl odsouzený mít průkaz pojišťovny zdravotní pojišťovny, aktuální zprávy o svém zdravotním stavu a pokud nutně potřebuje tak i zdravotní a především hygienické pomůcky. Samozřejmě, co věznice, to jiná pravidla, ale většinou si ještě k výše uvedeným věcem mohou vzít trestanci i vlastní ponožky, spodní prádlo, sportovní úbor a sportovní obuv a ručník.²⁹

Osobní věci, které se ve výkonu trestu netolerují a odsouzený je měl při nástupu u sebe, se buďto odešlou na jeho náklady na jím určenou adresu, nebo se uloží do skladu věznice. Naopak předměty, které jsou ve věznici povolené a trestanci se ponechávají, nesmí být považovány za zbytečnosti a musí být v přiměřeném množství, aby se vešly do jeho skříňky.³⁰

3.2 Vnější a vnitřní diferenciaci

Základní rozdělení věznic jak podle vnějšího střežení, tak podle zajištění bezpečnosti a režimu výkonu trestu, se od 1. října 2017 člení na věznici s ostrahou a na věznici se zvýšenou ostrahou (*pozn.: dříve 4 typy – věznice s dozorem, věznice s dohledem, věznice s ostrahou, věznice se zvýšenou ostrahou*).³¹

Vnější, resp. soudní diferenciaci lze chápat jako zařazování odsouzených do individuálních typů věznic, a to dle míry vnitřní bezpečnosti a vnějšího zabezpečení. Ve věznici s dohledem a dozorem nebyly užívány žádné zvláštní prostředky ani ozbrojené strážce, které měly zabránit útěku odsouzených, oproti věznici s ostrahou a věznici se zvýšenou ostrahou. Dále rozdíl spočívaly ve volnosti pohybu ve věznici a mimo ni. Veškeré odchylky v režimu zacházení s trestanými osobami přitom vycházely z primární potřeby zajistit těmto odsouzeným, příslušníkům VS ČR i zaměstnancům věznic bezpečnost.³²

---

²⁹ (Matoulek, a další, 2011) s. 28–29

³⁰ (Matoulek, a další, 2011) s. 29

³¹ § 8 odst. 1 zákona č. 58/2017 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

³² Vláda ČR. *Důvodová zpráva k zákonu č. 58/2017 Sb.* [online]. Copyright © 2020 Vláda České republiky [cit. 04.11.2019]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha-c--3---Duvodova-zprava-k-novelizovanemu-zneni-trestniho-zakoniku.pdf> s. 3

Oproti tomu diferenciaci vnitřní je vykládána jako umístování odsouzených do jednotlivých věznic a oddělení věznic podle uplatňování programů zacházení (dále jen „PZ“) s odsouzenými ve smyslu rozdílných skupin. Postupné kategorie odsouzených (skupiny vnitřní diferenciaci) tvoří ucelený systém pozitivní motivace. Během VTOS rozhoduje ředitel věznice nebo jeho zástupce na základě doporučení odborných zaměstnanců, zpravidla při hodnocení PZ, o zařazení a o přeřazení odsouzeného do jiné (postupné) skupiny.³³

3.3 Program zacházení s odsouzenými

Plnění povinností odsouzeným, dodržování jeho práv a kázeňská praxe vytvářejí funkční rámec pro uskutečnění obsahu zacházení s odsouzenými, podmiňují se a jsou vzájemně propojeny. Obsah zacházení je formulován v PZ. V penitenciární vězeňské praxi se ustálily a osvědčily následující druhy aktivit obsažené v PZ:³⁴

- a) **Pracovní aktivity** obsahující zaměstnávání, práce potřebné k zajištění každodenního chodu věznic (např. výměna ložního prádla, příprava jídla, úklid, nutné opravy, ...) a taktéž pracovní terapie pod vedením zaměstnanců VS ČR s potřebným odborným vzděláním.
- b) **Vzdělávací aktivity** prováděné jak vzdělávacím střediskem VS ČR (dokončení základního vzdělání, profesní příprava), tak kontrolované či vedené zaměstnanci VS ČR, a v neposlední řadě také vzdělávání v korespondenčních kurzech a síti základních, středních, vyšších odborných nebo vysokých škol ČR.
- c) **Speciální výchovné aktivity** směřující ke kolektivní, individuální, psychologické a pedagogické terapii realizované specialisty (terapeuty, psychology, pedagogy, ...), zejm. se zde objevují terapeutické aktivity ve smyslu sociálněprávního poradenství, sociálního výcviku, pohybové terapie, psychoterapie, arteterapie a taktéž i zvládání vlastní agresivity.
- d) **Zájmové aktivity** v sobě nesou různě formy právě kolektivní a individuální zájmové činnosti řízené zaměstnanci s odpovídajícím vzděláním, kteří prohlubují u trestanců vědomosti, schopnosti, sociální dovednosti, jež jsou předpokladem naplňování integrativního poslání trestu odnětí svobody.

---

³³ DZ k zákonu č. 58/2017 Sb. [cit. 04.11.2019] s. 3

³⁴ ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-138-0. s. 102–103

- e) **Oblast aktivit zaměřující se na utváření vnějších vztahů** směřuje na rozvoj styků s vnějším světem, růst dovedností a znalostí, které jsou nezbytné v občanské společnosti (předmět veřejných a státních institucí a to, za jakých podmínek a jak se na tyto mají možnost jakožto občané obracet).

Pro každého jednoho vězněného se z těchto jmenovaných aktivit vytváří PZ tak, aby se braly v potaz jeho specifické potřeby, vlastnosti vzhledem k dosažení integrativní funkce trestu a naplnění smyslu trestu. Nastane-li situace, že si trestanec nevybere z žádného programu, má povinnost účastnit se alespoň programu vymezeného řádem věznice. Na základě výsledků chování, potřeb a rozhodnutí odsouzeného se v průběhu trestu PZ modifikují a ke kvalitě jejich plnění a vlivu na trestaného se přihlíží při rozhodování o žádostech o podmíněné propuštění, přerušování výkonu trestu apod.³⁵

Trestanec má možnost si zvolit z těch programů, které jsou dle věznice vhodné a které je pomocí svých zaměstnanců schopna zajistit případně s pomocí i dalších organizací (např. Centrum podpory podnikání Praha, o. s., Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s., a mnohých dalších).³⁶

3.3.1 Speciální přístupy a metody zacházení s diferencovanými skupinami vězňů
Podobně jako mimo vězeňské prostředí, tak i v něm není na místě se na každého člověka dívat stejně, každý má své jedinečné potřeby, problémy, starosti, závislosti či jiné odlišnosti.

Z výše uvedeného důvodu je patrné, že je zapotřebí jednat s různými skupinami lidí odlišně, proto se pokusím popsat zacházení ať již s prvotrestanými pachateli, tak i s recidivisty či doživotně odsouzenými, s lidmi v dlouhodobých trestech odnětí svobody, se ženami i mladistvými, dále pak i s odsouzenými, kteří spáchali zločin z nedbalosti a v neposlední řadě i alkoholiky, narkomany a duševně nemocnými trestanci.

3.3.1.1 Zacházení s prvotrestanými pachateli

V tomto zacházení je důležitý a rozhodující individuální, cílevědomý a systematický přístup vězeňských odborníků, spočívající v obnově osobnostních

---

³⁵ (Černíková, 2008) s. 103

³⁶ BIEDERMANOVÁ, Eva; PETRAS, Michal. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. Studie. ISBN 978-80-7338-115-8. s. 15

struktur doposud méně kriminálně narušené osobnosti, v znovuzískání důvěry v sebenápravu a opětovné přijetí mravního kodexu společnosti. Dle principu rovnosti před zákonem si prvotrestaný nemůže a nesmí nárokovat jiný způsob zacházení než ostatní vězni, ovšem dle principu diferenciacce a kategorizace má právo nebýt zařazen do společnosti velmi závažně narušených a recidivních pachatelů.³⁷

3.3.1.2 Zacházení s odsouzenými v dlouhodobých trestech odnětí svobody

V souvislosti se zacházením představuje tato skupina trestaných složitý problém. Dlouhodobé tresty zpravidla reflektují i míru nebezpečí a závažnosti trestné činnosti, tím pádem i velmi hluboce a nenávratně narušené jedince s kriminálním rozkladem. Tomu všemu je potřeba přizpůsobit i metody a přístupy zacházení. Nachází se zde předpoklad stanovení účelného programu korekce pro přijatelnou, relativně uspokojující změnu kriminálního chování, ale komplexní náprava již možná není, neboť se pravděpodobnost komplexní změny osobnosti za pomoci korektivních, systémových úprav chování pohybuje okolo 50 %.³⁸

3.3.1.3 Zacházení s recidivisty

U opakovaně trestaných odsouzených se uplatňuje stejný princip specifického zacházení jako u odsouzených s dlouhodobými tresty odnětí svobody z důvodu minimálních mravních životních perspektiv. Metody zacházení především směřují k regulaci a útlumu cykličnosti, intenzity recidivy, dále pak k posílení ochrany společnosti před recidivou chronickou.³⁹

3.3.1.4 Zacházení s odsouzenými ženami

Z podstaty psychiky a psychosomatického uspořádání představuje žena v podmínkách VTOS velmi specifický problém, neboť ženy jsou náchylnější k hysteroidním výbuchům a afektům, disponují velmi nízkým prahem emotivní vzrušivosti a podmínky věznice postihují jejich psychiku a osobnostní integritu daleko hlouběji a nenávratněji, proto vyžadují maximálně citlivý přístup v zacházení. Valná většina žen s dětmi trpí těžko vyvratitelnými a fixovanými představami o ztrátě dětí během pobytu ve vězení.⁴⁰

---

³⁷ (Černíková, a další, 2002) s. 77

³⁸ (Černíková, a další, 2002) s. 77

³⁹ (Černíková, a další, 2002) s. 78

⁴⁰ (Černíková, a další, 2002) s. 78

Výchovné pracovníce v ženských věznicích musí být v první řadě výbornými psychoterapeutkami a psychology, neboť žena, která má jistý problém, potřebuje při jeho řešení důkladný až intimní rozbor věci s důvěryhodnou osobou a nepřipadá v úvahu ji odbýt jen všeobecnými frázemi či ignorací. Oproti mužské populaci musí být ženy v neustálé činnosti, protože pokud nejsou trvale zaměstnány, propadají letargii a hluboké depresi.⁴¹

3.3.1.5 Zacházení s mladistvými odsouzenými

Zachování a udržení mravní nenarušenosti a ochrany mládeže proti kriminálním vlivům současnosti je prvotním a nejdůležitějším úkolem VS ČR. Jedinec do 18 let věku se považuje za dosud osobnost tvárnou a přístupnou výchovným vlivům, jež je nutno zohlednit a systematicky uplatňovat.⁴²

Pro tuto skupinu mladistvých osob se považuje za nezbytné, aby byl uplatněn plný rozsah a obsah výchovně-vzdělávacích aktivit a programů, dále pak i trvalá a soustavná péče a též aby byly pravidelně vyhodnocovány a zaznamenávány všechny pozitivní změny v chování a postojích mladistvého. Důraz je kladen na navázání odpovídajících vzájemných dialogických a komunikačních mechanismů mladistvého a výchovného personálu.⁴³ Prioritní záměr směřuje k dokončení základního vzdělání ať již při výkonu vazby či výkonu trestu dle **zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)**. Následně jsou vedeni k vyučení v oboru, který daná věznice nabízí, či doplnění si leccjakých znalostí a vědomostí.⁴⁴

3.3.1.6 Zacházení s doživotně odsouzenými

Toto zacházení představuje zákonitě a logické vyvrcholení postihu v doživotním trestu nejzávažnější, nejnebezpečnější trestné činnosti. Člověk odsouzený k doživotnímu trestu ztrácí veškeré perspektivy na nezávadný a svobodný život, veškerou duševní energii musí zaměřit na absolutní adaptaci, která pochopitelně nedisponuje limitní hranicí a je ve skutečnosti ukončena až úmrtím odsouzeného.⁴⁵

---

⁴¹ (Černíková, a další, 2002) s. 78

⁴² (Černíková, a další, 2002) s.77

⁴³ (Černíková, a další, 2002) s. 77

⁴⁴ Generální ředitelství. *Statistická ročenka VS ČR za rok 2018*. [online]. Copyright © 2020 Vězeňská služba České republiky [cit. 01.03.2020]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2019/05/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2018.pdf> s. 151

⁴⁵(Černíková, a další, 2002) s. 78

PZ pro doživotně odsouzené v sobě musí obsahovat velice bohatou, obecně vzdělávací, pracovní, terapeutickou, volnočasovou a kulturně vzdělávací náplň, protože jiný způsob, nežli upravit snesitelnost doživotního uvěznění, není reálný.⁴⁶

3.3.1.7. Zacházení s odsouzenými za nedbalostní trestné činy

Penologie se domnívá, že tam, kde se nenachází úmysl, nenachází se ani úmyslné zlo. Pachatelé nedbalostních trestných činů nekonají činnost ze své vůle, nýbrž v souhrě náhod a osudovém opominutí, zanedbání a porušení zákonných povinností (např. telefonování při jízdě).⁴⁷

Trestanec v tomto režimu není narušen kriminální nákazou a po odpykání trestu se vrací do běžného života, v mnoha případech i do původního zaměstnání. Jeho resocializace není tak náročná jako u úmyslných trestných činů, neboť je schopen a ochoten vinu a trest přijmout a nést za to patřičné následky. Není zde tedy třeba ubírat se ke zvláštnímu zacházení, ale spíše směrem k úpravě pobytu tak, aby byl snesitelný a jedinec se nedostal do styku s kriminálním podsvětím a byl vytížen účelnou smysluplnou činností.⁴⁸

3.3.1.8 Zacházení s osobami duševně nemocnými, alkoholiky a narkomany

Lidé trpící psychickými poruchami, osoby duševně nemocné, alkoholici a též narkomani jsou zařazováni do speciálního systému zacházení, terapie a léčby ve zvláštním zařízení VS ČR, proto toto zacházení není v současné době aktuálním problémem VTOS.⁴⁹ Pro takovýto způsobem handicapovaného člověka je standardní VTOS v běžných podmínkách věznic velmi náročný, proto např. ve věznicí Stráž pod Ralskem byl roku 2007 pro takové případy zřízen specializovaný oddíl (dále jen „SO“).⁵⁰

Jako další příklad lze uvést SO ve věznicí Plzeň, kde pro toxikomany existuje řada povinných a volitelných aktivit, které vyplňují celý jejich den. Do intenzivního programu je v současné době zařazeno 43 % odsouzených umístěných na SO, u nichž je zajištěno plnění programu minimálně na 21 hodin týdně. Celý chod tohoto oddělení personálně zabezpečuje: 6 vychovatelů, 2 speciální pedagogové,

---

⁴⁶(Černíková, a další, 2002) s. 78

⁴⁷(Černíková, a další, 2002) s. 78

⁴⁸(Černíková, a další, 2002) s. 79

⁴⁹(Černíková, a další, 2002) s. 79

⁵⁰(Krutinová, 2019) s. 31

1 psychiatr, 1 pedagog volného času, 1 vychovatel terapeut, 1 psycholog, 2 zdravotní sestry a 1 sociální pracovník.⁵¹

U pracovních aktivit jsou používány především frontální metody i formy s cílem upevnění pracovních návyků. U vzdělávacích aktivit jsou též používány frontální formy, ale dále i skupinové a individuální formy, při čemž nejčastější používanou metodou bývá přednáška, výklad, upevňování získaných vědomostí a metody názornosti. Co se týče zájmových aktivit, tak pro ty jsou voleny takové metody a formy, které jsou schopny efektivně realizovat danou aktivitu, nejčastěji se však používá individuální práce s odsouzenými, která je závislá především na profesionalitě a zkušenostech specialistů.⁵²

Odsouzení nacházející se na SO se mohou v rámci PZ v plzeňské věznici zúčastnit následujících aktivit:

Tabulka 1 Aktivity realizované na specializovaném oddělení ve věznici Plzeň

Aktivita	Časová náročnost
Jóga	30 min. 1x týdně
Komunitní sezení	1 hod. 5x týdně
Zátěžový program	2 hod. 2x týdně
Pracovní aktivity	2 hod. 5x týdně
Psychoterapeutická skupina	1,5 hod. 1x týdně
Ranní cvičení	15 min. 5x týdně
Přednáška	1 hod. 1x týdně
Vzdělávací aktivita	2 hod. 1x týdně
Výtvarné činnosti	2 hod. 1x týdně
Keramický kroužek	3 hod. 1x týdně
Hudební kroužek	1 hod. 2x týdně
Truhlářská dílna	1 hod. 5x týdně
Stiga hokej	2 hod. 2x týdně
Šipky	2 hod. 5x týdně

Zdroj: Realizace PZ na SO, *vlastní zpracování*

⁵¹ Realizace PZ na SO. Interní dokument věznice Plzeň

⁵² (Realizace PZ na SO)

3.4 Vzdělávání odsouzených ve VTOS

„*Svoboda bez vzdělání je nebezpečná, vzdělání bez svobody je zbytečné*“. – John Fitzgerald Kennedy

V české právní úpravě je právo na vzdělání ústavně zaručeno a ukotveno v **čl. 33 LZPS**. V průběhu VTOS je vězňům přerušeno či omezeno výkon některých ústavně zaručených práv a svobod dle **§ 27 ZVTOS** – např. svoboda pohybu, zachování listovního tajemství, právo na stávku atd, ... Mezi tyto však není řazeno právo odsouzeného na vzdělání.

Stejně tak jako samotný VTOS je i vzdělávání vězňů upraveno ZVTOS a Vyhláškou, konkrétně pak **§ 36 odst. 4** této Vyhlášky, který pojednává o vzdělávacích aktivitách v PZ a nepochybně i **§ 46** této Vyhlášky, který se vztahuje již konkrétně na vzdělávání odsouzených.

Dle zmíněné Vyhlášky **§ 36 odst. 4** se vzdělávací aktivity uskutečňují buďto:⁵³

- ve středním odborném učilišti,
- prostřednictvím zaměstnanců oddělení výkonu trestu,
- v korespondenčních kurzech a též v síti základních, středních, vyšších odborných nebo vysokých škol České republiky.

Efektivní a zdárná vězeňská výchova se neobejde bez napojení na vzdělávací systémy uvnitř vězeňského prostředí. Již Holanďané si před 300 lety povšimli významu vzdělání pro vězněné, kdy v amsterdamské věznici cílevědomě zabezpečovali obecné i praktické vzdělání, zejména u mladistvých a mladších vězňů. Obecná teorie výchovy tvrdí, že člověk, který je vzdělaný, se dopustí méně často těžkých trestných činů nežli člověk, jenž je nevychovaný a nevzdělaný. Ačkoliv se současné vězeňské školství potýká s mnoha problémy, ustavičně usiluje o vytvoření stabilních vzdělávacích programů a postupně se daří naplňovat cíle i vzdělávací snahy.⁵⁴

Vzdělávání trestaných je postaveno na stejnou úroveň jako zaměstnávání a lze ho uskutečňovat v pracovní době ve vzdělávacích střediscích věznic. Školská vzdělávací střediska (dále jen „ŠVS“) jsou součástí vzdělávacího systému ČR, což znamená, že úroveň poskytovaného vzdělávání musí zahrnovat náležité standardy

---

⁵³ § 36 odst 4. Vyhlášky

⁵⁴ ČERNÍKOVÁ, Vratislava; SEDLÁČEK, Vojtěch. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-104-1. s. 60

vzdělávání.⁵⁵ Vzdelávání odsouzených spadá do PZ s odsouzenými, které se obvykle zajišťuje odloučenými pracovišti středního odborného učiliště. Ve věznicích, které těmito odloučenými pracovišti středního odborného učiliště (dále jen „SOU“) nedisponují, zajišťuje vzdělávání odsouzených oddělení výkonu trestu (oddělení výkonu vazby a trestu).⁵⁶

Stěžejním faktorem je pro vězněné, kteří se chtějí vzdělávat, především jejich motivace a samozřejmě i věk, přičemž se zohledňují i odsouzení mladiství a blízcí věku mladistvého, jež jsou na začátku své profesní dráhy.⁵⁷ Obvykle je odsouzeným, u kterých jsou pro to předpoklady, umožněno, aby získali vzdělání na základní nebo i střední škole, či se zúčastnili dalších forem vzdělávání, které jim dávají možnost získat a zvyšovat svoji pracovní kvalifikaci. Na odsouzené, zařazené do denní formy studia, se pohlíží jako na odsouzené zařazené do práce.⁵⁸

Po úspěšném ukončení vzdělání nesmí být z dokumentů patrné, že byly získány ve vězení. Ti, co studium nestihnou dokončit ve věznicích, mají právo toto studium dokončit v příslušné škole.⁵⁹

Ačkoliv je myšlenka vzdělávání ve věznicích více než příjemná, mnoho výzkumů dokazuje, že samotné vzdělávání v předmětech všeobecných nemá výrazný, či takřka žádný výchovný efekt. Z toho důvodu je v posledních letech kladen důraz na vzdělávání trestaných v pracovních oborech s možností kvalifikace nebo rekvalifikace v technických profesích, řemeslech či administrativě.⁶⁰

---

⁵⁵ (Černíková, 2008) s.104

⁵⁶ § 46 odst. 1 Vyhlášky

⁵⁷ (Černíková, 2008) s. 104

⁵⁸ § 34 odst. 1 a 2 ZVTOS

⁵⁹ § 46 odst. 3 Vyhlášky

⁶⁰ (Biedermanová, a další, 2011) s. 20

Odsouzení ve školním roce 2017/2018 měli možnost se zúčastnit a dosáhnout na potvrzení či osvědčení v následujících nabízených kurzech:

Tabulka 2 Seznam kurzů ve školním roce 2017/2018

Kurz	Školské vzdělávací středisko
3D tisk	Rýnovice
Anglický jazyk	Pardubice, Světlá nad Sázavou
Celoživotní vzdělání	Plzeň, Všehrady, Kuřim
Český jazyk	Plzeň
Český jazyk pro cizince	Světlá nad Sázavou
Číšnické práce	Kuřim
Dělník v elektrotechnice	Heřmanice, Plzeň
FIE (standart)	Všechna ŠVS
Keramik	Pardubice, Světlá nad Sázavou
Knihář	Rýnovice, Valdice
Kuchařské práce	Kuřim
Kurz CNC a 3D tisk	Valdice
Malíř – natěrač	Pardubice, Valdice, Všehrady
Německý jazyk	Plzeň
Odborný kurz z CAD	Rýnovice
Strojírenské a zámečnické práce	Heřmanice, Stráž pod Ralskem
Svářeč	Valdice
Trénování paměti	Světlá nad Sázavou
Včelař	Pardubice
Základní škola	Plzeň, Světlá nad Sázavou
Základy PC	Pardubice, Světlá n. S., Stráž p. R.
Zámečník	Všehrady
Zedník	Všehrady

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR za rok 2018, *vlastní zpracování*

3.4.1 Primární vzdělání

Primární, základní vzdělání je v dnešní době samozřejmostí, ale přesto se najdou taci, kteří jej nemají vůbec či v něm mají mezery, zpravidla se jedná o mladistvé vězně. Právě pro takové osoby existuje ve věznicích Plzeň a Světlá nad Sázavou kurz Doplnění základního vzdělání, dříve kurz Základní škola, který je zajištěn za pomoci ŠVS.

Ve školním roce 2019/2020 je tento kurz pro obviněné muže stanoven na 8 hodin týdně po dobu 10 měsíců v plzeňské věznici a v pořadí druhé zmíněné vysočinské věznici, ženské věznici je tento kurz stanoven na 21 hodin týdně taktéž po dobu 10 měsíců.⁶¹

⁶¹ Nabídka vzdělávacích aktivit (2019/2020). Interní dokument SOU Praha

3.4.2 Sekundární vzdělání

Sekundární, střední odborné vzdělání je realizováno a organizováno SOU. Jak již bylo uvedeno na začátku práce (v kapitole 1.2), SOU patří mezi jednu z organizačních jednotek VS ČR.

V této kapitole se pokusím popsat situaci na počátku a zmapovat cestu tohoto útvaru až do stavu současného, neboť v současné době je forma tohoto vzdělání nejpreferovanější, mj. z toho důvodu, že není třeba vězně někam komplikovaně převážet, protože se výuka odehrává v prostorách věznice.⁶²

Různé formy vzdělávání se pro odsouzené začínaly organizovat již v šedesátých letech v tehdejších nápravně výchovných ústavech (dále jen „NVÚ“) Ministerstva spravedlnosti. V NVÚ Libkovic bylo zřízeno odborné učiliště, které odsouzeným nabízelo se vyučit ve čtyřech profesích, nicméně činnost učiliště trpěla vzhledem ke krátkodobým trestům odnětí svobody u mladistvých nedostatkem vhodných uchazečů. V NVÚ Opava se odsouzené ženy mohly vyučit v oboru švadlena.⁶³

Úsilí organizovat v NVÚ různé formy vzdělávání bylo zavrženo nabytím účinnosti **zákona č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody**, který umožnil, aby odsouzený s ohledem na svůj věk, schopnosti a délku trestu získal základní nebo i vyšší vzdělání či se zúčastnil dalších forem vzdělávání. V praxi se ukázalo naplňování této části zákona jako obtížné, zejména ve vztahu k budoucímu uznání získaného vzdělání.⁶⁴

Pro odsouzené, kteří neuměli číst, psát a počítat se také v NVÚ organizovaly různé typy vyučovacích kroužků, které vedli vybraní odsouzení. Ve spolupráci s odbory školství národních výborů a patronátními základními či zvláštními školami nebo závodními školami práce probíhaly kurzy pro doplnění základního vzdělání (od roku 1972 v NVÚ Opava), kurzy zvláštní školy a odborná výuka mladistvých.⁶⁵

Významnou změnu přinesl **zákon ČNR č. 77/1978 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství**, neboť české vězeňství stále nebylo schopno poskytnout trestancům vzdělání ve vlastním školském zařízení, které by se stalo součástí státní výchovně vzdělávací soustavy. Na základě tohoto zákona Ministerstvo školství

---

⁶² Adamec Martin. *Vězni a zaměstnávání*. [online]. 2017. Copyright © 2020 Mensa ČR [cit. 13.03.2020]. Dostupné z: http://casopis.mensa.cz/veda/vezni_a_vzdelani.html

⁶³ VÁŇA, Martin. *Střední odborné učiliště, učiliště a odborné učiliště Vězeňské služby ČR, 1983-1998*. Praha: ARIS PrePress, s. r. o., Pardubice, 1998. s. 4

⁶⁴ (Váňa, 1998) s. 4

⁶⁵ (Váňa, 1998) s.4

stanoví v dohodě s Ministerstvem spravedlnosti postup při zabezpečování vzdělávání osob ve VTOS.⁶⁶

V roce 1980 se ve VTOS nacházelo více než 56 % osob, které nedisponovaly žádnou pracovní kvalifikací. Odborné vzdělávání odsouzených bylo realizováno za pomoci těchto forem:⁶⁷

- **Učební obory**, které vydávaly výuční list (např. učební obor šička prádla – NVÚ Opava). Tato forma vzdělávání byla organizačně velmi náročná a přinášela mnoho problémů především v tom, že se nedařilo provázat učební obor se zaměstnáváním odsouzených.
- **Zaučení**, po kterém se vydával záuční list – osvědčení (např. v NVÚ Příbram, Heřmanice).
- **Zvýšení kvalifikace** prostřednictvím kurzů u vyučených (zaučených) trestanců, kteří pracovali delší dobu na jednom pracovišti.
- **Zaškolovací a doškolovací kurzy a kurzy technického minima**, které souvisely se začleňováním trestaných do pracovního procesu po nástupu do VTOS.

Mezi důležité mezníky pro rozvoj vzdělání ve vězeňských podmínkách lze považovat roky 1982 a 1983, kdy se plánovalo zřízení ŠVS a zavedla se zkušební výuka v NVÚ Plzeň (obráběč kovů), Rýnovice (strojírenská výroba), dále pak v Příbrami (hlubinné dobývání) a v Opavě (výroba konfekce), přičemž se postupem času NVÚ rozrůstaly i do dalších vězeňských zařízení v ČR. Posléze se pro zřízení jednotlivých ŠVS vydaly jak učební osnovy, tak i podmínky personální a materiálně technické. Střediska musela dodržovat platné požadavky na zabezpečení finančních prostředků a pedagogicko–hygienické normy státní správy, což byla mnohdy z dlouhodobějšího horizontu úloha náročná.⁶⁸

Následujícím krokem bylo zřízení místně odloučených pracovišť SOU, která se nacházela v NVÚ Plzeň, Rýnovice, Pardubice, Libkovice a Opava. NVÚ Příbram, Vinařice a Valdice se začlenily do soustavy ŠVS postupně. Naneštěstí začlenění NVÚ Opava do soustavy školských zařízení se muselo odložit z důvodu materiálně technických závad.⁶⁹

---

⁶⁶ (Váňa, 1998) s.4

⁶⁷ (Váňa, 1998) s.4

⁶⁸ (Váňa, 1998) s. 6

⁶⁹ (Váňa, 1998) s. 6

První fáze zřizování školského zařízení a středního odborného učiliště pro odsouzené byla oficiálně dokončena v prosinci roku 1983 na základě vnitřního předpisu Sboru nápravné výchovy o zřízení SOU pro odsouzené, jenž následoval rozhodnutí Ministerstva školství ČSR o zařazení SOU do sítě školských zařízení.⁷⁰

Roku 1985, po konzultacích s ministrem školství a v souladu se školským zákonem, bylo zavedeno vzdělávání na úrovni základní školy, event. zvláštní školy, které měly z pedagogického hlediska na starost místně příslušné školské odbory národních výborů. Další kroky novelizace vězeňského vzdělávání směřovaly k rozšíření výuky o zvláštní učební obory (r. 1987) v Plzni pro dospělé trestance a v Opavě pro mladistvé, dále k úpravě učebních plánů, které s sebou přinesly nový učební předmět „základy automatizace“ a také více prostoru pro nácvik pracovních dovedností.⁷¹

Vzdělávání odsouzených ovšem neblaze ovlivnila amnestie v roce 1990, jejímž následkem bylo mj. s ohledem na kapacitní stav zrušení věznice v Libkovicích a ŠVS v Opavě, nezájem zbylých odsouzených o seberealizaci a s tím spojené i zklamání pracovníků věznic, resp. pracovníků, kteří se podíleli na vzniku SOU.⁷²

Jak již bývá zvykem, nic netrvá věčně, a tak i nekomfortní vzdělávací podmínky postupem času ustoupily a vznikl prostor pro stabilizaci a vytvoření nového konceptu českého vězeňského systému za pomoci záměrů Evropských vězeňských pravidel. Na základě těchto změn přišla koncem roku 1992 i další, která spočívala v zániku Sboru nápravné výchovy ČSR a vznikem VS ČR společně s nahrazením stávajícího zřizovatele SOU, správou Sboru nápravné výchovy za Ministerstvo spravedlnosti ČR.⁷³

Leden 1994 byl doprovázen zřízením SOU, učiliště a odborného učiliště a jeho odloučeným pracovištěm v důsledku nařízení ministra spravedlnosti ČR. Opustila se myšlenka studia pouze při zaměstnání, ale naopak se umožnilo vzdělávání i těm, kteří zaměstnání z jakýchkoliv důvodů nebyli, což zapříčinilo, že se vzdělávání trestanců stalo regulérní složkou resocializačního programu hned vedle zájmových, terapeutických a pracovních aktivit.⁷⁴

---

⁷⁰ (Váňa, 1998) s. 6

⁷¹ (Váňa, 1998) s. 6

⁷² (Váňa, 1998) s. 7-8

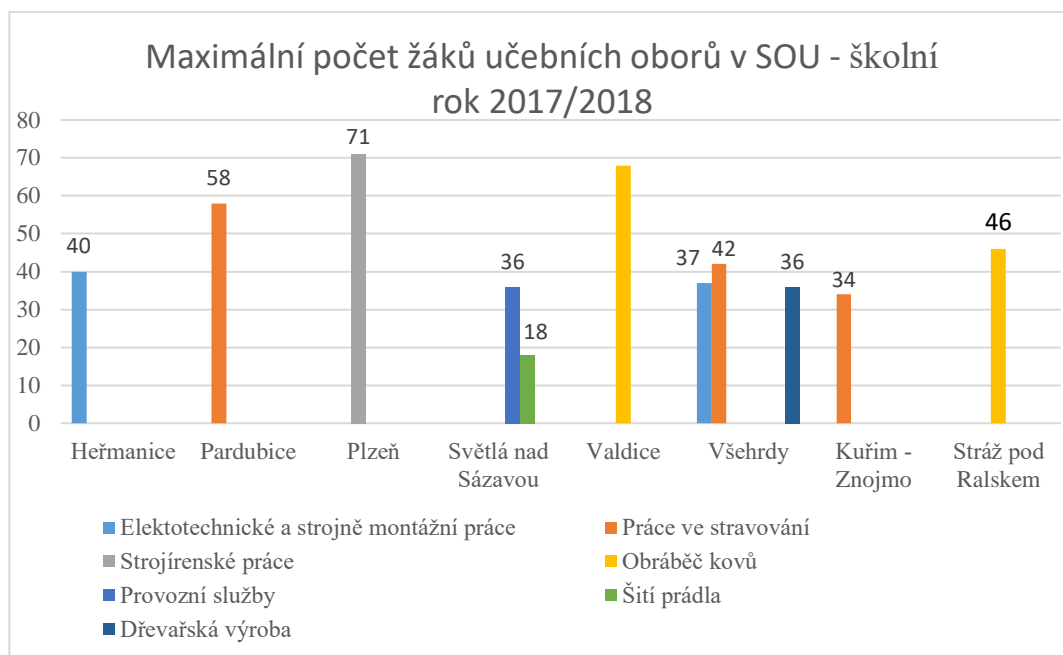
⁷³ (Váňa, 1998) s. 8

⁷⁴ (Váňa, 1998) s. 8-9

Studenti SOU po úspěšném absolvování studia mohli ve školním roce 2017/2018 získat výuční list zpravidla po 2 letech studia v některých oborech, např. Strojírenské práce, Elektrotechnické a strojně montážní práce, Obráběč kovů, Provozní služby, Šití prádla, Práce ve stravování apod.⁷⁵

Graf 1 Kapacitní možnosti SOU r.2017/2018

Zdroj: Statistická ročenka VS ČR za rok 2018, vlastní zpracování

Graf zobrazuje kapacitní možnosti učebních oborů v jednotlivých SOU ve školním roce 2017/2018. Učební obor Práce ve stravování se objevuje ve 3 SOU, tj. v Pardubicích, Všehrdech a Kuřimi. SOU Pardubice nabízí pro žáky tohoto oboru 58 míst, SOU Všehrady 42 míst a SOU Kuřim 34. Poté se ve 2 SOU vyskytuje učební obor Obráběč kovů, při čemž ve Valdicích pro tento obor je k dispozici 68 míst a ve Stráži pod Ralskem 46 míst.

Další obor, který se vyskytuje obdobně ve 2 SOU, je učební obor Elektrotechnické a strojně montážní práce. Tyto lze najít v SOU v Heřmanicích, kde mají pro žáky 40 míst, a ve Všehrdech, kde mají v nabídce míst 37. V oboru Strojírenské práce mají odsouzení možnost se vyučit v SOU Plzeň, kde pro ně je k dispozici 71 volných míst. Obor Provozní služby lze najít v SOU Světlá nad Sázavou a nabízí 36 míst, stejně tak zde lze nalézt obor Šití prádla, který nabízí 18 míst.

V SOU Heřmanice se nachází učební obor Elektrotechnické a strojně montážní práce, který může studovat až 40 žáků. Poslední nabízený obor nese název

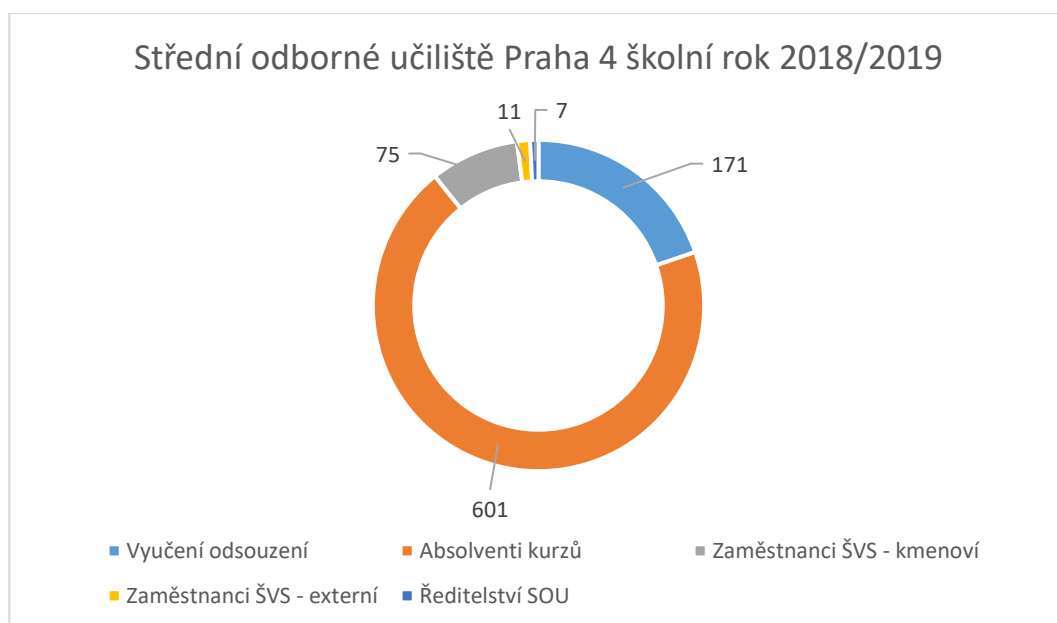
⁷⁵ (Statistická ročenka VS ČR za rok 2018) [cit. 01.03.2020]. s. 146-147

Dřevařská výroba vyskytující se v SOU Všehrdy a v jednom školním roce zde může studovat až 36 lidí.

Nabídka učebních oborů ve školním roce 2019/2020 v sobě skrývá prakticky stejné obory, nicméně z nabídky SOU ve věznici Všehrdy se vytratil obor Elektrotechnické a strojně montážní práce.⁷⁶

Celkovou organizační strukturu SOU Praha 4, tzn. data za celou Českou republiku, v roce 2018/219 zobrazuje následující graf.

Graf 2 Struktura SOU Praha 4

Zdroj: SOU Praha – Statistiky 1983-2018, vlastní zpracování

Graf znázorňuje organizační strukturu SOU Praha 4 za školní rok 2018/2019 v celé České republice. V tomto školním roce se vyučilo celkem 171 odsouzených a 601 odsouzených absolvovalo nějaký vzdělávací kurz (např. rekvalifikace, apod). Celkový počet zaměstnanců byl 93 osob, z toho 7 osob jsou zaměstnanci ředitelství SOU a zbylých 86 osob jsou zaměstnanci, kteří se fyzicky setkávají s odsouzenými. Tito zaměstnanci jsou dále dělení na kmenové, kterých je 75, a externí, kterých je pouze 11.

3.4.2.1 Závěrečné zkoušky

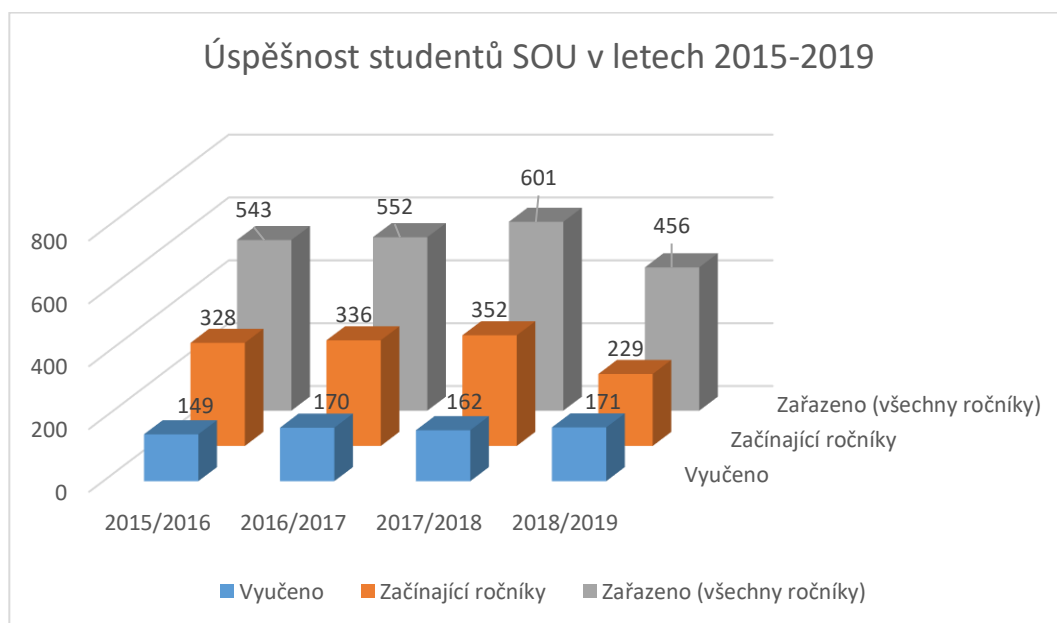
Osoba, která se přihlásí do ŠVS, většinou usiluje o úspěšné složení závěrečné zkoušky. Usiluje o zvýšení své kvalifikace, má snahu udělat něco dobrého a prospěšného pro svou budoucnost, co zužitkuje, až se ocitne opět na svobodě.

⁷⁶ (Nabídka vzdělávacích aktivit (2019/2020))

Toto rozhodnutí je racionální, neboť není pochyb, že se po propuštění z věznice lépe uplatní na trhu práce. Samozřejmě se najdou tací, kteří se hlásí do ŠVS víceméně jen z nudy či ze získání jistých výhod, resp. finančních výhod ve formě stipendií upravených dle interního předpisu **Nařízení ředitele Středního odborného učiliště č. 1/2019 Sb., kterým se vydává Stipendijní řád Středního odborného učiliště v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., Školský zákon.**⁷⁷

Pro závěrečné zkoušky je typická stejnorodost, což znamená, že každé učiliště, pokud to jeho povaha umožňuje, disponuje stejným, jednotným zadáním a taktéž se skládají ze stejných tří částí, tj. z ústní, písemné a praktické části. Výuční list disponuje platností ve všech zemích Evropské unie a současně, jak již bylo uvedeno v kapitole 3.4., z něj není patrné, že ho člověk získal při pobytu ve vězení.⁷⁸

Graf 3 Procentuální úspěšnost studentů SOU

Zdroj: SOU Praha – Statistiky 1983-2018, *vlastní zpracování*

Úspěšnost studentů středního odborného učiliště v letech 2015-2019 se dle grafu rok co rok zvyšuje. Ve školním roce 2015/2016 se do učiliště přihlásilo 328 nových žáků, při čemž číslo 543 představuje počet žáků jak začínajících, tak i ve vyšších ročnících. Celkem v tomto školním roce učiliště úspěšně dokončilo 149 žáků. Následující školní rok 2016/2017 SOU navštěvovalo celkem 552 žáků, 336 se přihlásilo nově a 170 studium dokončilo. Školní rok 2017/2018 bylo evidováno

⁷⁷ Interview s p. Karlíkem dne 14. ledna 2020

⁷⁸ *České vězeňství č. 1/2019*. [online]. Praha: Vězeňská služba České republiky. 2019. [cit. 10.02.2020]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2019/09/xsCV_1_2019.pdf s.5 ISSN 1213-9297.

celkem 601 studentů, kdy nových studentů z tohoto počtu bylo 352 a vyučilo se 162 studentů. Poslední, zatím, evidovaný školní rok 2018/2019 v SOU navštěvovalo dohromady 456 žáků, při čemž 229 bylo nově přijato a 171 se vyučilo.

3.4.2.1.1 Věznice Rýnovice

Od roku 1993, kdy započala výuka v tomto ŠVS, získalo výuční list více jak 1 000 odsouzených.⁷⁹ Pro srovnání např. ve věznici Plzeň získalo výuční list od roku 1983 pouze 396 odsouzených.⁸⁰

Závěrečné zkoušky v roce 2019 úspěšně složilo 30 vězňených osob, což potvrzuje i statistika ze SOU Praha, a dokonce 12 z nich zakončilo studium s vyznamenáním. Odsouzení v této věznici získají výuční list v oboru obráběč kovů.⁸¹

Právě ve výše zmíněném roce se uskutečnila učňovská písemná zkouška poprvé v podobě elektronické, a to za pomoci počítačového programu, který pro každého studenta vygeneroval z kolekce úkolů individuální test obsahující 25 otázek. Tyto otázky byly tvořeny z oblasti technické dokumentace, různých výpočtů např. řezných podmínek, kuželovitosti, dále též z technologického postupu, určování nástrojů, materiálů a mnoho dalších. Odsouzení měli na tuto zkoušku časový limit 240 minut. Praktická zkouška, která se konala o dva dny později, spočívala ve zhotovení výrobku na základě výkresové dokumentace v dílnách odborného výcviku. Poslední, závěrečnou zkoušku – ústní trestanci složili před odbornou komisí.⁸²

3.4.2.1.2 Věznice Stráž pod Ralskem

V této věznici funguje ŠVS od roku 2015 jako pracoviště SOU Praha. Odsouzení mohou získat vzdělání v oblasti strojírenské výroby v učebním oboru obráběč kovů a následně v doplňujících kurzech orientovaných na výpočetní techniku, zejm. moderní technologie obrábění, robotiku atd. ŠVS disponuje počítačovou učebnou s 3D tiskárnou a všechny třídy interaktivními tabulemi. Dílny, ve kterých probíhá praktický výcvik, jsou obohaceny o frézky, manuální soustruhy a další technikou vztahující se k obrábění kovů. Jak již bylo uvedeno, ŠVS spadá pod střední odborné učiliště, z čehož lze chápat, že se zde vyučují i běžné předměty jako např. matematika, fyzika, český i anglický jazyk, dále též společenské vědy,

---

⁷⁹ (Králová, 2019) s. 5

⁸⁰ Interview s p. Karlíkem dne 14.ledna 2020

⁸¹ (Králová, 2019) s. 5

⁸² (Králová, 2019) s. 5

ekonomika, a v neposlední řadě i technologie výroby, výpočetní technika a strojírenství.⁸³

V jednom ročníku se nachází cca 100 žáků učebních oborů a kurzů a 11 vyučujících. Od roku 2015 prošlo tímto ŠVS přes několik stovek studentů, přičemž takřka 40 z nich získalo výuční list v oboru obráběč kovů.⁸⁴ Od téhož roku úspěšně absolvovalo vzdělávací kurzy (Strojírenské a zámečnické práce, Základy PC, ...) cca 160 vězňů.⁸⁵

Stěžejní vzdělávací aktivitu pro tuto věznici představuje včelaření, což odsouzeným umožňuje jak zpracování včelího produktu, tak i samotný chov včel. V roce 2016 se zapojila do pilotního projektu chovu včel a též je registrována u Českého svazu včelařů. Na základě tohoto věznice stáčí med do sklenic s etiketou, ze které je patrné, že produkt má původ právě ve Věznici Stráž pod Ralskem.⁸⁶

3.4.3 Terciální vzdělání

Samozřejmě vzdělávání trestanců nekončí pouze u kurzů či středního odborného vzdělání, ale odsouzení mají možnost si své znalosti prohloubit i vzděláním vysokoškolským. Vysokoškolské studium realizuje Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy Praha ve Vazební věznici Praha Ruzyně. Kdo se stane potenciálním studentem, který je ve výkonu trestu, záleží na výběru výše zmíněné věznice, a to na základě v první řadě doporučení a předvýběru uskutečňovaným jednotlivými věznicemi a v druhé samozřejmě i možnosti přemístit odsouzeného do této věznice, neboť zde probíhá výuka včetně skládání zkoušek.⁸⁷

Fakulta nabízí zájemcům o studium kurz celoživotního vzdělávání nesoucí název Úvod do teologických nauk. V akademickém roce 2017/2018 jej absolvovalo 28 zájemců a v následujícím roce 2018/2019 celkem 22 zájemců, při čemž všichni tito vykonávají trest ve vazební věznici Ruzyně.⁸⁸

---

⁸³ (Krutinová, 2019) s. 32–33

⁸⁴ (Krutinová, 2019) s. 33

⁸⁵ Generální ředitelství. *Stráž pod Ralskem představila zástupcům Libereckého kraje Školské vzdělávací středisko*. [online]. Copyright © 2020 Vězeňská služba České republiky [cit. 10.03.2020]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/novinky/straz-pod-ralskem-predstavila-zastupcum-libereckeho-kraje-skolske-vzdelavaci-stredisko/>

⁸⁶ (Krutinová, 2019) s. 31

⁸⁷ Katolická teologická fakulta. *Poskytování informací 2019*. [online]. Copyright © 2020 Katolická teologická fakulta [cit. 11.03.2020]. Dostupné z: <https://www.ktf.cuni.cz/KTF-2050.html>

⁸⁸ Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy. *Výroční zpráva o činnosti Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy za rok 2018*. [online]. Praha. 2019. Copyright © 2020 Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy [cit. 11.03.2020]. ISBN 978-80-87922-18-7 s. 12

3.5 Zaměstnávání odsouzených ve VTOS

Stejně tak, jak píše Hála ve své knize, tak i já se ztotožňuji s názorem, že: „*Lidová moudrost, reprezentovaná bohatou škálou přísloví, vyzvedává obrovský přínos PRÁCE pro formování osobnosti člověka a pro jeho plnohodnotný život ve společnosti (viz. např. česká přísloví „Práce šlechtí člověka“, „Bez práce nejsou koláče“ nebo „Zahálka je matkou hříchů“; také arabské přísloví praví: „Práce odstraňuje nouzi, zahání nudu a spolehlivě chrání před konáním nepravosti“)*.⁸⁹ Podobně jako člověk, který není za zdi věznic, i trestanec, pokud samozřejmě má zájem, vůli a je schopen pracovat, si práci obstará a nechá se zaměstnat.

Právní úprava zaměstnávání osob ve VTOS vychází především ze **ZVTOS**, konkrétně z **§§ 29–33 a z §§ 38 a 39** tohoto zákona, poté z **Nařízení vlády č. 361/2017 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených zarážených do práce** (dále jen „Nařízení vlády“), dále z **§§ 41–45 Vyhlášky**, a přirozeně tak i ze **zákona č. 262/2006 Sb., Zákoníku práce** (dále jen „ZP“).

Mezi hlavní cíle zaměstnávání osob ve VTOS se řadí zejména vytvoření pracovních návyků u těch trestanců, kteří si je zatím nebyli schopni vytvořit sami a zároveň uchování těchto návyků u trestanců, kteří již před uvězněním pracovali. Správně organizovaná a smysluplná práce pomáhá rozvinout pracovní návyky a s tím související osobnostní vlastnosti. Takto systematické pracovní aktivity trestaných, navíc vykonávaných v podmínkách, jež odpovídají mimovězeňskému standardu, utváří v záměrném směru vztah odsouzeného k práci vůbec a nepochybně jako i k prostředku uspokojování dalších zájmů a potřeb člověka.⁹⁰

Odsouzený, kterému byla ve VTOS přidělena práce, je povinen pracovat, vyjma osob trvale pracovně nezařaditelných, tzn. těch odsouzených, kteří jsou dočasně práce neschopnými nebo zdravotně nezpůsobilými k výkonu práce. Jednotlivé věznice vytvářejí pro odsouzené podmínky pro zaměstnávání ať již v rámci svého provozu, ve vlastní výrobě, podnikatelské činnosti či smluvně u jiných subjektů. Při zařazování odsouzených do zaměstnání je nutno zohlednit nejen jejich zdravotní způsobilost, ale také i jejich odborné znalosti a dovednosti. V případě zaměstnání u jiného subjektu, než u věznice, se vychází ze smlouvy mezi touto věznicí, a právě

---

⁸⁹ (Hála, 2006) s. 124

⁹⁰ (Hála, 2006) s. 124

jiným subjektem, na základě které pak jiné subjekty poskytují věznicí dohodnuté plnění. Odměnu za práci pobírá odsouzený pochopitelně vždy od věznice.⁹¹

V předchozím odstavci jsem již zmiňovala pojem „trvale pracovní nezařaditelní“, těmito se rozumí ti odsouzení, na které se nevztahuje povinnost pracovat a mezi tyto patří osoby, které jsou starší 65 let, dále pak osoby plně invalidní a v neposlední řadě osoby, jejichž zdravotní stav neumožňuje trvalé pracovní zařazení.⁹²

3.5.1 Formy zaměstnávání

Zaměstnávání odsouzených může mít mnoho podob, ale v současné době se setkáváme především s výkonem práce:⁹³

- **ve vnitřním provozu věznice** – jedná se např. o údržbu, úklid, práce v kuchyni, v kotelně, v autodílně a ve skladech atd.,
- **v provozovnách střediska hospodářské činnosti** – zde se lze bavit např. o stavební činnosti, zámečnických, úklidových, montážních a kompletačních pracích atd.,
- **ve vlastní výrobě** – např. kovovýroba, dřevovýroba, šití,
- **u cizích subjektů** – práce může probíhat uvnitř věznic nebo mimo věznice např. balení výrobků, výroba palet, úklid veřejného prostranství, kompletace propagačních materiálů, likvidace odpadů, sklářská a bižuterní výroba, montážní práce atd.

3.5.2 Pracovní odměna

Pracovní odměna odsouzeného je tvořena ze základní složky odměny, jež se skládá buďto z časové nebo úkolové složky⁹⁴, odměny za práci přesčas, z příplatků za práci v noci, ve svátek a za práci ve ztíženém pracovním prostředí.⁹⁵

3.5.2.1 Pracovní skupiny

Základní složka odměny se odvíjí od toho, do které pracovní skupiny je odsouzený zařazen. Přičemž:⁹⁶

---

⁹¹ (Matoulek, a další, 2011) s. 108

⁹² § 69 odst. 1 ZVTOS

⁹³ Generální ředitelství. *Zaměstnávání vězňů*. [online]. Copyright © 2020 Vězeňská služba České republiky [cit. 27.02.2020]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/zamestnavani-veznu/>

⁹⁴ § 1 odst. 2 Nařízení vlády

⁹⁵ § 1 odst. 1 Nařízení vlády

⁹⁶ § 2 Nařízení vlády

- do **I. skupiny** se zařazují takové práce, při jejichž výkonu není potřebná odborná kvalifikace,
- do **II. skupiny** se zařazují takové práce, při jejichž výkonu je potřebné střední vzdělání s výučním listem nebo jiná odborná kvalifikace,
- do **III. skupiny** se zařazují takové práce, při jejichž výkonu je potřebné střední vzdělání s maturitní zkouškou, vyšší odborné vzdělání či vzdělání v bakalářském studijním programu,
- do **IV. skupiny** se zařazují takové práce, při jejichž výkonu je potřebné vzdělání v magisterském studijním programu.

3.5.2.2 Časová odměna

Dle ZP při stanovené týdenní pracovní době náleží odsouzenému časová odměna za kalendářní měsíc v následující výši:⁹⁷

- 5 500 Kč v I. skupině,
- 8 250 Kč v II. skupině,
- 11 000 Kč ve III. skupině,
- 13 750 Kč ve IV. skupině.

Pokud osoba neodpracuje příslušnou pracovní dobu anebo disponuje kratší pracovní dobou, časová složka odměny se úměrně snižuje této odpracované době. Časovou složku odměny lze za předpokladu vyššího pracovního výkonu v požadované kvalitě anebo za řízení určitého úseku osob nebo práce zvýšit za kalendářní měsíc až o 50 %, ale také o 50 % snížit v případě, že odsouzený řádně nesplní v požadované kvalitě a množství uložené úkoly.⁹⁸

3.5.2.3 Příplatky

Jestliže odsouzený vykonával práce nad rámec stanovené pracovní doby (tj. 40 hod. týdně), pak se tyto považují za práci přesčas. Osobě, která tuto práci přesčas činila, náleží odpovídající část základní odměny a příplatek za práci přesčas ve výši 25 % (resp. 50 % jde-li o práci přesčas vykonávanou ve dnech nepřetržitého odpočinku odsouzeného).⁹⁹

Dále má odsouzený nárok na příplatek ve svátek ve výši 10 % a při noční práci na příplatek 20 % základní složky odměny připadající na hodinu práce (příplatek

⁹⁷ § 3 odst. 1 písm. a) – d) Nařízení vlády

⁹⁸ §3 odst. 2–4 Nařízení vlády

⁹⁹ (Matoulek, a další, 2011) s. 110

přesčas se při práci ve svátek ani za noční práci neposkytuje).¹⁰⁰ Další příplatek, co může trestanec obdržet, je příplatek za práci vykonávanou ve ztíženém pracovním prostředí (na základě právního předpisu, který upravuje vymezení ztíženého pracovního prostředí pro účely odměňování) ve výši 200 Kč až 700 Kč, který se také stejně úměrně snižuje podle odpracované doby. Věznice podle míry rizika, intenzity a doby působení ztěžujících vlivů určí odsouzenému výši tohoto příplatku.¹⁰¹

3.5.2.4 Srážky ze mzdy

Každý z nás zajisté alespoň jednou v životě slyšel, nebo možná i sám řekl, že: „Odsouzení se ve věznicích mají jako v hotelech“, „...jim tam nic nechybí, mají tam teplo, světlo, teplou vodu, a to všechno za naše peníze z daní“, apod. Do jisté míry to určitě pravda je, ale nic není jen černé a bílé.

Přestože si to řada jednotlivců ve výkonu trestu neuvědomuje, VTOS je nezbavuje některých povinností stanovených zvláštními zákony, zejm. povinnost platit daně, pokud k nim jsou dle daňových zákonů povinni. Skutečností ovšem na druhé straně je, že naprosté většině osob ve VTOS v průběhu trestu, mimo případ zaměstnání, daňová povinnost nevzniká.¹⁰²

Z pracovní odměny stanovené podle výše uvedených informací v předchozích odstavcích srazí věznice odsouzenému pojistné na veřejné zdravotní pojištění, zálohu na daň z příjmů fyzických osob, pojistné na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti (viz. **zák. č. 586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů** a přílohy č.1 a č. 2). Věznice tyto srážky trestanci řádně za poslední uplynulý rok vyúčtuje a odvede příslušné zdravotní pojišťovně, správě sociálního zabezpečení a finančnímu úřadu podle sídla věznice. Pokud však odsouzený nemá v průběhu kalendářního roku jiné příjmy, které by podléhaly dani z příjmů, věznice učiní zúčtování záloh na daň z příjmů za uplynulý rok a samozřejmě případný přeplatek mu uhradí. Dle vyhlášky č. 10/2000 Sb.¹⁰³ lze odsouzenému provádět

---

¹⁰⁰ §§ 6 a 7 Nařízení vlády

¹⁰¹ § 8 Nařízení vlády

¹⁰² (Matoulek, a další, 2011) s. 81 a 83

¹⁰³ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů

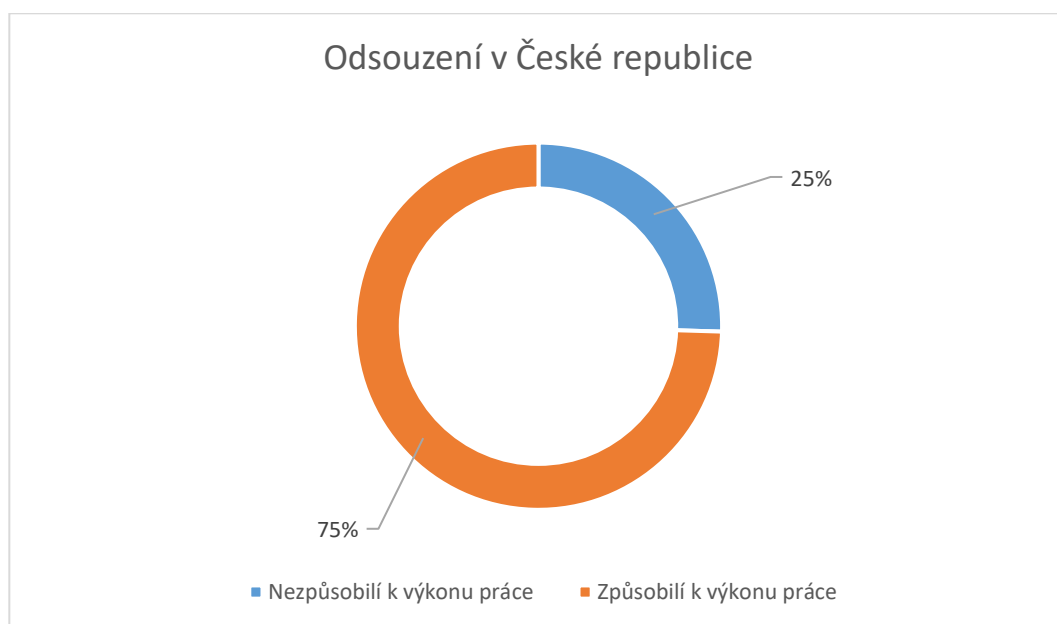
srážky z čisté odměny, která odsouzenému náleží po vykonání všech výše zmíněných srážek.¹⁰⁴

Mezi další odvody z pracovní odměny dále také spadají srážky k úhradě škod vzniklých trestnou činností, výživného nezaopatřených dětí, soudních nákladů a nákladů spojených s VTOS. Zbývající část pracovní odměny se rozdělí na úložné a kapesné. Právě pomocí úložného si odsouzený může plnit své další závazky či poskytovat peněžní příspěvky své rodině. Za předpokladu, že odsouzenému zbyde úložné, pak se mu toto vyplácí v den propuštění z výkonu trestu.¹⁰⁵

3.5.3 Vývoj zaměstnanosti odsouzených

V posledních dvou letech (r. 2018 a 2019) se dle dostupných dat zaměstnanost odsouzených nijak markantně nezměnila, v žádné věznicí výrazně nepoklesla, což je zapříčiněno novou dlouhodobou koncepcí vězeňství, která v sobě skrývá např. zavedení nových vícesměnných provozů na pracovištích.¹⁰⁶

Graf 4 Celkový počet odsouzených osob k 31.12.2019

Zdroj: <https://www.vscr.cz/o-nas/zamestnavani-veznu/>, vlastní zpracování

V celé České republice bylo ve VTOS v roce 2019 celkem 19 717 osob vykonávajících svůj trest odnětí svobody. Z grafu lze vyčíst, že z tohoto počtu bylo

¹⁰⁴ (Matoulek, a další, 2011) s. 110-111

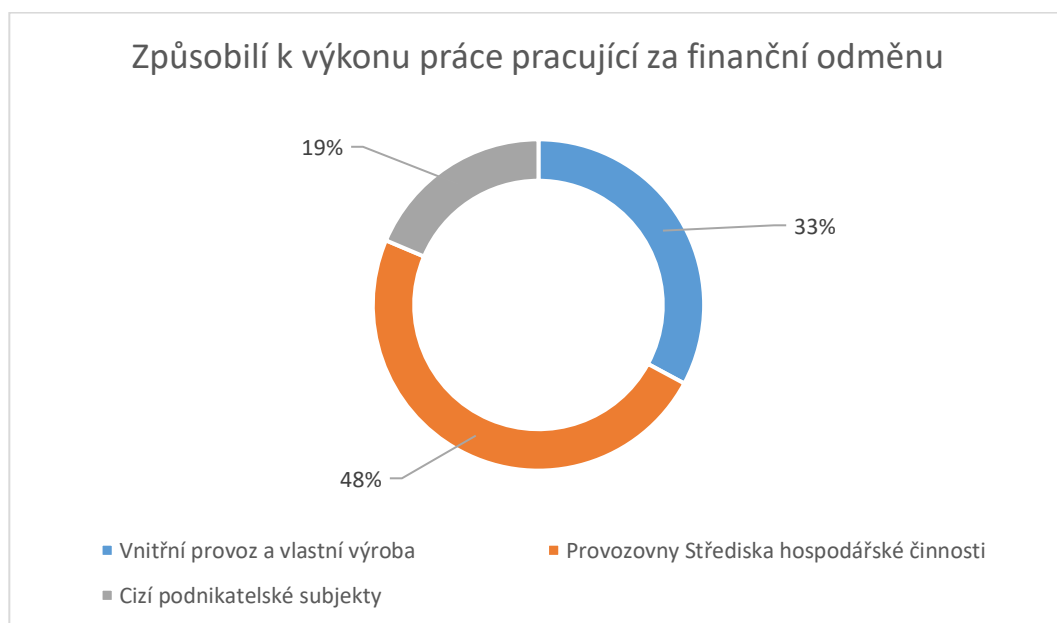
¹⁰⁵ (Černíková, 2008) s. 103

¹⁰⁶ (Zaměstnávání vězňů) [cit. 26.02.2020]

14 695, resp. 75 % zaměstnatelných osob, které byly způsobilé k výkonu práce. Zbylých 25 %, resp. 5 022 vězňů není způsobilých k výkonu práce.¹⁰⁷

Reálná zaměstnanost je však vypočítávána dle nové metodiky hodnocení zaměstnanosti odsouzených, což znamená, že jsou započítáváni jen odsouzení zaměstnaní za finanční odměnu, nikoliv odsouzení pracující v režii věznice jako např. úklid chodby či kartáčování ochozů nebo odsouzení, kteří se účastní brigád, školících a vzdělávacích aktivit a podobně.¹⁰⁸

Graf 5 Odsouzení způsobilí k výkonu práce pracující za finanční odměnu k 31.12.2019

Zdroj: <https://www.vscr.cz/o-nas/zamestnavani-veznu/>, vlastní zpracování

Z celkového počtu 14 695 zaměstnaných odsouzených bylo v roce 2019 za finanční odměnu zaměstnáno 58,65 % vězňů, tj. celkem 8 618 osob, z toho 33 %, tj. 2 832 vězňů pracovalo ve vnitřním provozu a vlastní výrobě věznice, 19 %, tj. 1 605 vězňů pracovalo u cizích podnikatelských subjektů a 48 %, tj. 2 832 vězňů pracovalo v provozovnách Střediska hospodářské činnosti.¹⁰⁹

3.6 Výstupní oddíl

Odsouzení očekávající konec výkonu trestu jsou zařazováni ředitelem věznice na návrh odborných zaměstnanců (speciální pedagog, sociální pracovník,

¹⁰⁷ (Zaměstnávání vězňů) [cit. 15.03.2020]

¹⁰⁸ Generální ředitelství. *Aktuální počty zaměstnaných vězňů*. [online]. Copyright © 2020 Vězeňská služba České republiky [cit. 23.03.2020]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/rychla-fakta/aktualni-pocty-zamestnanych-veznu/>

¹⁰⁹ (Zaměstnávání vězňů) [cit. 15.03.2020]

vychovatel, psycholog apod.) do výstupního oddílu a to dle § 12 Vyhlášky zpravidla šest měsíců před skončením trestu. Do tohoto oddílu nelze zařadit každého vězně vzhledem k požadovaným podmínkám komisionálního řízení, jako je např. minimální délka trestu 3 roky, člověk bez sociálních kontaktů a bez sociální podpory zvenčí apod.

Před samotným propuštěním z věznice je odsouzený ve svém zájmu poučen ohledně svých následných povinností na svobodě jako je např. přihlásit se neprodleně k pobytu, nejpozději do tří dnů se dostavit k sociálnímu kurátorovi dle místa bydliště, popřípadě ke svému zaměstnavateli. Dále je upozorněn na zákonné podmínky z důvodu osvědčení se ve zkušební době podmíněného propuštění a posléze i zahlazení odsouzení jako takového.¹¹⁰

Správa věznice odešle bez odkladu hlášení o propuštění daného odsouzeného náležitěmu sociálnímu kurátorovi, v případě, že byl odsouzený omezen ve svéprávnosti, tak i opatrovníkovi a pokud jde o mladistvého vězně, tak zákonnému zástupci či opatrovníkovi a příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.¹¹¹ V případě podmíněného propuštění se pak nad odsouzeným stanoví dohled Probační a mediační službou, která zpravidla spolupracuje s daným odsouzeným již v průběhu výkonu trestu.

V okamžiku propuštění z věznice se provede u odsouzeného lékařská prohlídka, v případě, že je propouštěný vězeň nemocen a vyžaduje-li to situace, je tento předán do péče dalšího poskytovatele zdravotních služeb dle zákona upravujícího poskytování zdravotních služeb. Následně se mu vydají věci, osobní doklady, cennosti, peníze a dokumenty, které má ve věznici uložené a samozřejmě též potvrzení o jeho propuštění z věznice.¹¹²

Stejně tak, jak bylo uvedeno v kapitole 3.1 Nástupní oddíl, tak i v oddílu výstupním jsou trestanci propuštěni každý den v časech od 8:00 – 16:00 hodin, včetně těch, kterým VTOS končí právě mezi 16:00 a 8:00 hodinou následujícího dne.¹¹³

3.6.1 Resocializace

Pro úspěšné znovuzáclenění do normální společnosti, resp. do společnosti, která není limitována zdmi věznic, musí trestanec vynaložit jisté úsilí, protože ho čeká

---

¹¹⁰ § 13 odst. 2-3 Vyhlášky

¹¹¹ § 13 odst. 4 Vyhlášky

¹¹² § 13 odst. 5 a § 14 odst. 1 a 3 Vyhlášky

¹¹³ § 14 odst. 2 Vyhlášky

nelehká cesta. Musí se připravit, zejména psychicky, na život plný stigmat. Musí si uvědomit, že už není izolován, a především by se měl poučit ze svých chyb a neopakovat trestnou činnost.

Třebaže to zní krutě, pachatel, který má za sebou více než deset trestů odnětí svobody, je odepsán a vyřazen ze společnosti jednou a provždy. Doposud žádná penologická ani sociální teorie nenašla řešení, jak tomuto vyvržení způsobenému celoživotní stigmatizací zabránit. Snad jen jediný argument, který toto může mírně ospravedlnit, je ten, že kdo jedenkrát vstoupí na zločineckou dráhu, musí počítat s nejhorsími následky, jež si ovšem zavinil sám a pro které není žádné omluvy a tolerance.¹¹⁴

Nepochybně s problematikou zmiňovanou v předchozí kapitole – zaměstnávání osob ve výkonu trestu, úzce souvisí zaměstnávání těchto osob i po jejich propuštění, protože právě zajištění zaměstnání představuje jeden z důležitých kroků k úspěšné resocializaci. Stav na trhu práce je bezesporu komplikovaná záležitost i pro osoby bez záznamu v evidenci Rejstříku trestů (dále jen „RT“), natož pak pro osoby, v jejichž RT záznam existuje. Zvýšená pozornost věnovaná jednotlivcům s kriminální minulostí je tedy vhodná, neboť je důležité zohlednit spletnost jejich situace a snažit se předcházet případné jimi páchané další trestné činnosti.¹¹⁵

Není ovšem na místě domnívat se, že každá osoba se záznamem v evidenci RT je ostatně spořádaný člověk, který se dostal do rozporu se zákonem, a který má odhodlání vést řádný život. To samé platí i v případě opačném, kdy není žádoucí hledět na jednotlivce s nálepkou „kriminálního“ jako na člověka, jenž není schopen se opět normálně zařadit do společnosti.¹¹⁶ Recidivisté jsou v očích veřejnosti nežádoucí a zbyteční. Z tohoto důvodu by veřejnost nejraději viděla takto jednající osoby v doživotním trestu odnětí svobody.¹¹⁷ Záměrem zaměstnávání osob s kriminální minulostí a záznamem není zajistit za každou cenu zaměstnání, ale umožnit těmto lidem v jejich obtížné životní situaci nový začátek a pomoci jim nalézt uplatnění.¹¹⁸

---

¹¹⁴(Černíková, a další, 2002) s. 74

¹¹⁵ Generální ředitelství. *Metodika zaměstnávání vězňů a osob se záznamem v trestním rejstříku*. [online]. Copyright © 2020 Vězeňská služba České republiky [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/02/Methodika-SOVZ.pdf> s.4

¹¹⁶ *Metodika zaměstnávání vězňů a osob se záznamem v RT*. [cit. 29.11.2020]. s.4

¹¹⁷ (Černíková, a další, 2002) s. 74

¹¹⁸ *Metodika zaměstnávání vězňů a osob se záznamem v RT*. [cit. 29.11.2020]. s.4

Otázkou však je, kolik takových osob je ochotných změnit způsob dosavadního uvažování, dosavadního života, kolik takových osob je schopno uvědomit si důsledky svých činů a nést za ně odpovědnost nikoliv ve věznici, ale po propuštění z ní. Myslím si, že i když je člověk z věznice propuštěn, tak i přes to žije v nějakém svém vlastním vězení, v rámci své psychiky, protože bez pochyby pobyt v takové instituci jako je vězení na člověku zanechá stopy. Vězení vnímám jako totální instituci, ve které se každý musí nějak profilovat, člověk by si měl zachovat tvář a obrnit se před ostatními. Každý z nás to zná, stačí maličkost a najednou přijde reflex, který si člověk ani neuvědomí, např. v podobě slovní či dokonce fyzické agrese, a v případě bývalého vězně toto může být fatální chybou vedoucí k navrácení se opět do vězení.

Samozřejmě resocializace jedince bezesporu závisí nejen na sebekontrolě, ale i na mnoha dalších faktorech, jako je např. rodinné zázemí, protože člověk, který se má kam po propuštění vrátit, se do společnosti zařadí mnohem lépe než ten, který bohužel nemá rodinu nebo přátele, kteří by mu pomohli postavit se znovu na nohy. To samé podle mě platí též v okamžiku, kdy odsouzený řeší svou finanční situaci, neboť jak jsem již zmínila, i pobyt ve vězení něco stojí a mnoho odsouzených má dluhy již z páchané trestné činnosti, proto se domnívám, že se pak z této situace stává začarovaný kruh.

Proces začlenění se do běžné společnosti je časově, psychicky a finančně náročná záležitost, z toho důvodu si myslím, že někteří trestanci nechtějí ztrácet další čas, který věnovali věznici, ale naopak chtějí získat rychlé peníze, které většinou nikdy nejdou vydělat legálně hned, a proto se uchylují opět k páchání trestné činnosti. Samozřejmě nelze házet všechny vězně do jednoho pytle a upřímně obdivuji ty, kteří tuto životní situaci zvládnou, dají si život do pořádku a snaží se žít lepší život.

II. Praktická část

4. Výzkumný problém a cíl výzkumu

Jelikož má bakalářská práce nese název vzdělávání a zaměstnávání osob ve VTOS, tak i můj výzkum směřoval tímto směrem s cílem zjistit, jak vůbec vzdělávání a zaměstnávání přibližně funguje, jaké možnosti odsouzení mají, kam to směřuje, zdali je to určitým způsobem perspektivní a užitečné.

4.1 Metodologie výzkumu

Praktickou část své bakalářské práce jsem původně chtěla provést kvantitativním výzkumem za pomoci dotazníků, které jsem plánovala nechat vyplnit uvězněné osoby a pracovníky VS ČR, ale to mi bohužel nebylo umožněno, proto jsem své empirické šetření provedla výzkumem kvalitativním, přesněji formou polostrukturovaného osobního rozhovoru s jedním zaměstnancem věznice a dvěma vězni, se kterými výzkum probíhal korespondenčně, položením víceméně stejných otázek. Ve výsledku tato forma může působit subjektivně a mírně možná zkresleně, ale naopak si myslím, že je zde dán větší prostor pro vyjádření hlubší myšlenky a možná, že i nějakého důležitého osobního sdělení.

Vypracovala jsem otázky, které jsem měla možnost dopisem zaslat dvěma ochotným odsouzeným, kteří mi na ně odpověděli ve svém volném čase, a troufám si říct, že i opravdu obsáhle. S podobným seznamem otázek jsem šla i na osobní setkání za jedním pracovníkem VS ČR, přesněji speciálním pedagogem.

4.2 Vytvoření teorií

Otázky jsem koncipovala tak, abych získala poznatky týkající se především vzdělávání a zaměstnávání ve věznici v Plzni. Zajímalo mě, jak odsouzení vůbec vnímají trest odnětí svobody, jak se staví k zaměstnávání a zdali se účastní nějakých zájmových aktivit v rámci PZ apod. Toto jsem pro srovnání zkoumala ze dvou různých pohledů, a to jak z pohledu odborníka (pracovníka věznice), tak z pohledu odsouzených.

4.2.1 Teorie č. 1

Domnívám se, že odsouzení, kteří jsou způsobilí, tzn. mohou pracovat, tak se snaží si nějaké zaměstnání obstarat a především se v něm udržet, jelikož jsem toho názoru, že to pro ně představuje výhody, za které mohou být vděční. Mohou tím splatit náklady na VTOS, něco si našetřit na výstup a rozhodně jim to pomáhá i v ustálení jistých pracovních návyků.

4.2.2 Teorie č. 2

Jsem toho názoru, že pokud odsouzený nemá patřičné vzdělání a chce si ho doplnit, rozhodně je pro něj vhodné nastoupit na SOU. Na druhou stranu si myslím, že by se tam měl přihlásit člověk, co o to opravdu usiluje a chce se nějak lépe uplatnit na trhu práce po propuštění, což se ale obávám, že se tak bohužel neděje.

4.2.3 Teorie č. 3

Co se týče zájmových aktivit jako takových, jsem přesvědčena, že této možnosti odsouzení také využívají a věřím, že si jí rovněž patřičně váží a uvědomují si, že to není samozřejmostí.

4.3 Objekty dotazování

Můj výzkum mi pomohli realizovat dva plzeňští odsouzení Petr K. a Petr M., dále pak samozřejmě i pan Mgr. Jiří Karlík, který mi poskytl i různé materiály, které nejsou běžně dostupné veřejnosti. Všem těmto jsem velmi vděčná za jejich snahu a ochotu.

4.3.1 speciální pedagog Mgr. Karlík

Pan Mgr. Jiří Karlík dříve působil jako pedagog na základních a i středních školách, ale v současné době je již 20 let zaměstnán ve věznici v Plzni na Borech jako „Speciální pedagog“. Nejčastěji se zdržuje na SPO – ITPZ TOXI (Specializovaný oddíl – intenzivního terapeutického programu zacházení TOXI) a snaží se toto oddělení udržet v chodu, má na starost cca 50 odsouzených a 4 pracovníky VS ČR.

4.3.2 vězeň Petr M.

Petr M. je 35letý vězeň, recidivista, již po čtvrté ve výkonu trestu, odsouzený zločin nedovolené výroby omamných a psychotropních látek, tj. za výrobu pervitinu. Nyní si odpykává čtvrtým rokem jemu uložený pětiletý trest odnětí svobody v plzeňské věznici na Borech na SPO – ITPZ TOXI.

Vystudoval Střední odborné učiliště společného stravování. Před nástupem do VTOS byl zaměstnán jako „Dělník ve výrobě“, což je i jeho současná pracovní pozice ve vězení. Petr. M. nejdříve pracoval ve vlastní výrobě věznice a posléze přešel na venkovní pracoviště u společnosti MEA. Aktivně se účastní všelijakých zájmových kroužků a seminářů.

4.3.3 vězeň Petr K.

Petr K. je 32letý prvotrestaný vězeň odsouzený dle § 283 odst. 4 písm. a) TZ za zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy na 10 let odnětí svobody ve věznici Plzeň. V letech 2002–2005 vystudoval Hotelovou školu a SOU gastronomické v Plzni v oboru kuchař, posléze pokračoval v nástavbovém studiu s cílem dodělat si maturitu na Střední škole zemědělské v oboru podnikatel v Rokycanech. Toto studium bohužel nedokončil. Před nástupem do výkonu trestu byl zaměstnán od r. 2008 do srpna 2013, kdy se uskutečnil jeho nástup do věznice.

Ve věznici je zaměstnán od r. 2014 až do současnosti na pozici „Úklidář Specializovaného oddělení“ a svůj trest si odpykává na SPO – ITPZ TOXI. Navštěvuje kroužek „posilovna“, čtenářský kroužek a účastní se skupinových terapií.

4.4 Rozhovory

4.4.1 Rozhovor se speciálním pedagogem Mgr. Jiřím Karlíkem

1. Jak se jmenuje vaše pracovní pozice a jak dlouho jste zde zaměstnán?

„Pracuji ve věznici Plzeň jako „Speciální pedagog“ v rámci Specializovaného oddílu – intenzivního terapeutického programu zacházení TOXI (tzv. „toxička“), resp. od 1.1.2020 byla moje pracovní pozice přejmenována a nyní jsem „Pracovník odborného zacházení ve vězeňství – speciální pedagog“. Jsem zde zaměstnán od roku 2000, předtím jsem učil na základní škole a poté na středních, většinou soukromých školách, ale to mi moc nevyhovovalo, tak jsem se rozhodl nastoupit sem a jsem mnohem spokojenější.“

2. Co je náplní Vaší práce a nejčastějším úkolem?

„Rád bych popsal svou pracovní činnost, ale moje práce je strašně rozmanitá, každý den dělám něco jiného. Nejčastěji se zdržuji na „toxičce“, kde mám na starost 50 odsouzených, 4 pracovníky VS ČR a dále se starám o finance, o dodržování termínů, taktéž se snažím udržet „toxičku“ v chodu apod.“

3. Stručně, prosím, popište svůj běžný pracovní den.

„Znovu opakuji, že běžný den jako takový není snad žádný, každý den vykonávám různé aktivity. Obecně řečeno je moje práce zaměřena na oblast pedagogických aspektů výkonu trestu, a to z hlediska všem zúčastněných (odsouzených

i zaměstnanců). U svěřených odsouzených garantuji za odbornou úroveň realizace PZ a v rámci vnitřní diferenciacce ručím, ve spolupráci s ostatními odbornými zaměstnanci, za odbornou úroveň zacházení s jednotlivými odsouzenými v návaznosti na jejich komplexní zprávy.“

„Snažím se plnit úkoly speciálního pedagoga v oddělení se zvýšenou ostrahou v oddílu specializovaném pro výkon trestu odsouzených trvale pracovně nezařaditelných a odsouzených, kteří se nacházejí na krizovém oddílu. Dále vedu terapeutický oddíl specializovaný pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním návykových látek. Též jsem členem poradny drogové prevence a pracovního týmu vyjednávačů.“

4. Jak se mohou odsouzení dostat na „toxičku“?

„Každý, kdo sem chce být přijat, si musí sám vyplnit žádost o přijetí na toto oddělení. Doba pobytu zde je ovšem omezena na maximálně 10 měsíců. I přes tu skutečnost, že to je pro jedince na tomto oddílu náročné, se sem stejně hlásí. Mluvíme tu o náročnosti z hlediska nepřetržitého programu od 5:45 hod. do večerních hodin. Existují tu pravidla, která když vězeň dodržuje, dostane plusové body, pokud je však poruší, tak dostane body trestné. V případě, že jedinec má trestných bodů mnoho, je možné, že nepostoupí v programu dál, anebo se zařadí do standardního vězeňského programu.“

5. S jakými druhy programů zacházení se mohou odsouzení ve věznici Plzeň setkat?

„Vězni mají možnost se setkat např. se součástí programu zacházení 3Z – zastav se, zamysli se, změň se. Co věznic, to jiný PZ, speciální program třeba pro pachatele násilí se nachází ve věznici Ostrov.“

6. Co si myslíte o změně diferenciacce odsouzených a jak tato funguje v praxi?

„Řekl bych, že to je o zvyku, dříve, alespoň pro mě osobně, bylo členění vězňů snazší (na A,B,C,D). Nyní jsou zařazováni do dvoustupňových věznic, a to buď s ostrahou, která je dále členěna na nízký stupeň střežení, ten ale v plzeňské věznici není, potom střední stupeň střežení, ten zde je, ale omezeně, a také vysoký stupeň střežení, který je zde převážně, nebo se zvýšenou ostrahou, což je v podstatě bývalé „děčko“, kam jsou zařazováni vrazi, recidivisté, je to taková ta pravá „jungle“.“

„Pro rozčlenění trestanců na „nástupáku“ (nástupní oddíl) se využívá program SARPO, který pomáhá při hodnocení odsouzeného podle jeho odpovědí týkajících se třeba toho, jaké měl dětství, zda se jeho rodiče rozvedli atd. Nevýhoda tohoto je ale ovšem ta, že Vám odsouzení klidně lžou do očí a Vy s tím nemůžete nic dělat, prostě jen zapíšete to, co Vám jedinec sdělil.“

7. O jaké kroužky/programy/přednášky atd. je největší zájem?

„Aktivit a různých kroužků je zde spousta. Odsouzení projevují největší zájem o kroužek posilovny a hudební kroužek, ve kterém se učí hrát na kytary nebo mohou využít posluchárnu, kde mají různá CD a DVD, z nichž si tam pouští hudbu. Navštěvování kroužků je časově omezeno, zpravidla může být odsouzený v jednom kroužku maximálně 10 měsíců. Tyto aktivity financuje Ministerstvo spravedlnosti z fondu drogové problematiky a prevence kriminality.“

8. Co považujete za situaci, v níž se odsouzení cítí nejhůře/nejhůře ji překonávají?

„Každý odsouzený při porušení nastavených pravidel může dostat tzv. „kážeňák“ (kázeňský trest), což znamená, že se odsouzený odvede na tzv. „díru“ (oddělení kázeňských trestů). Na tomto oddělení je sám, je omezený v pohybu a v kontaktu s ostatními odsouzenými. Vedoucí oddělení může stanovit kázeňský trest na „díře“ i delší než 20 dní. Bohužel, někteří odsouzení toto zneužívají, protože když jich je např. 16 na jedné cele, tak se na „díru“ nechávají zavřít vlastně i rádi a je to pro ně určitou výhodou. Jsem ale přesvědčen, že odsouzené v první řadě trápí nejvíc nuda. Pokud nemají zájem cokoli dělat, podílet se na aktivitách, nebo by i třeba chtěli, ale z kapacitních důvodů je na „školák“ ani do práce přijmout nemohou, tak se pak prostě nudí a ten čas jim opravdu neutíká. Samozřejmě se zde najdou i výjimky, kterými jsou zpravidla recidivisté, mají tady své dlouholeté kamarády a už neumí žít mimo zdi věznice.“

9. Jaké přestupky se stávají nejčastěji?

„Nejčastěji řešíme rvačky trestanců, dále se mezi nimi často objevuje fyzická i slovní agrese, obdržení nepovolené věci, většinou se jedná o mobilní telefon, a poté i zneužití návykových látek jako jsou drogy, prášky a podobně.“

10. Jaký mají odsouzení postoj ke vzdělávání ve VTOS?

„Určitě se zde dají najít lidé, kteří mají chuť se vzdělávat, ale takových snad není ani 25 %. Většinou si chtějí doplnit základní vzdělání, když začnou uvažovat nad tím, že by se jim hodil alespoň ten výuční list, nebo je pro odsouzené poměrně atraktivní rekvalifikace v oboru dělník v elektrotechnice, kterou získají po 5 měsících.“

„V naší věznici se nachází jedno SOU s pracovním oddílem strojírenské výroby. Odsouzení získají výuční list za 2 až 3 roky.“

11. Existuje zde pro odsouzené nějaká možnost dostat se na různé kulturně vzdělávací akce či vycházky a podobně?

„Vězni se mohou v rámci zaměstnání dostat na odloučené pracoviště, které se nachází na Nové Hospodě v Plzni v areálu závodu MEA. Samozřejmě tam lze pustit jen ty trestance zařazené do středního stupně střežení, lidé vykonávající trest ve vysokém stupni střežení do tohoto závodu být zařazeni nemohou.“

„Místní kaplan organizuje cca 4 kulturní akce do roka, většinou to bývají hudební koncerty, různé besedy. To se odsouzeným moc líbí. Důležité je ovšem zabezpečení takové akce a taktéž i pečlivý výběr odsouzených, většinou opět z nižšího stupně zabezpečení.“

12. Jaký mají odsouzení postoj k zaměstnávání ve VTOS?

„Ze zkušenosti mohu říct, že vztah mají určitě kladný, až 90 % odsouzených chce pracovat, bohužel systém to nedovoluje. Jedná se o to, že je potřeba dostatečného množství pracovníků věznice, kteří je musí hlídat, nepochybně je důležité i zabezpečení míst, ve kterých by odsouzení eventuálně mohli pracovat a ze kterých by nemohli utéct a o mnoho dalších věcí.“

„Vězni musí vyhovovat hlavně zdravotně a i paragrafově, což znamená, že např. vrahy, lupiče, nebo násilníky nikdo za bránu věznice nepustí. Na odloučené pracoviště MEA se většinou dostanou lidi ze středního stupně střežení, dejme tomu třeba „mařenky“ (lidé odsouzení za maření soudního rozhodnutí – neplatiči alimentů, jízda bez řidičského průkazu atd.).“

4.4.2 Rozhovory s odsouzenými

1. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Petr M.: „Nejvyššího vzdělání jsem dosáhl na SOU společného stravování.“

Petr K.: „Úspěšně jsem absolvoval Hotelovou školu a SOU Plzeň, U Borského parku v letech 2002 až 2005 v oboru kuchař. Dále jsem pokračoval v maturitním nástavbovém studiu na Střední škole zemědělské v oboru podnikatel v Rokycanech. Zde jsem bohužel studia nedokončil. Hlavní příčinou byla má hloupost a první experimenty s pervitinem, kde po častém užívání této tvrdé drogy a užívání veškeré možné zábavy nezbyval čas na studia. Po tříletém snažení jsem raději nástavbové studium ukončil a v roce 2008 jsem nastoupil do zaměstnání.“

2. Byl jste zaměstnán před nástupem do VTOS, popř. jak dlouho a jak se jmenovala Vaše pracovní pozice?

Petr M.: „Ano, byl jsem před nástupem do výkonu trestu zaměstnán u firmy Hella Autotechnik s. r. o. na pracovním zařazení „Dělník ve výrobě“.“

Petr K.: V roce 2008 jsem nastoupil do firmy Prowell v Rokycanech na pozici „Kontrolor vlnité lepenky“. Zde jsem se vypracoval na jednoho z nejlepších pracovníků firmy. Možná, že to bylo i příčinou častého užívání pervitinu, nevím. V té době jsem si ve firmě vydělával slušné peníze, bylo to měsíčně od 25 000 Kč do 28 000 Kč čistého. V této firmě jsem vydržel až do doby mého nástupu trestu v srpnu 2013, kdy se se mnou celý pracovní kolektiv těžce loučil, jelikož jsem byl v pracovním kolektivu hodně oblíbený. Nadále s některými bývalými spolupracovníky udržuji kontakt.“

3. Za co jste trestaný a jak dlouho se nacházíte ve VTOS?

Petr M.: „Byl jsem odsouzen za nedovolenou výrobu o. p. l. (pervitin), aktuálně jsem ve vězení čtyři roky z pětiletého trestu.“

Petr K.: „Ve VTOS jsem poprvé a svůj první trest vykonávám ve výměře 10 let. Byl jsem odsouzen za zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy. V důsledku mé trestné činnosti zemřel můj kamarád. Momentálně se ve VTOS nacházím 78 měsíců. Chci jen podotknout, že jsem nikdy v minulosti nebyl nijak soudně trestán, ani jsem nikdy neměl žádnou

podmínku. Svůj výkon trestu jsem nastoupil 27.8.2013 z tzv. „volný nohy“ (muklovský výraz pro nástup dobrovolný do VTOS).“

4. Jak se jmenuje Vaše pracovní pozice ve VTOS, jak dlouho (po celou dobu trestu?) a kde (v jaké části věznice) ji vykonáváte? Popř. popište, prosím, náplň Vaší práce.

Petr M.: „Moje pracovní pozice byla „dělník“, po pár měsících jsem povýšil na „brigadýra“. Po dvou letech jsem přestoupil na venkovní pracoviště zase jako „Dělník ve výrobě“. Náplní mé práce bylo broušení různých komponentů a kuchyněk do letadel Air-Bus pro Firmu W.P.A. – Work Press Aviation. Po pár měsících jsem povýšil na brigadýra a náplní mojí práce se stala kontrola výrobků ostatních odsouzených, kontrola a vypisování dodávek.“

Petr K.: „Ve VTOS jsem zaměstnán od 01.11.2014 jako „Úklidář SO“ až po současnost. Provádím celkové úklidové práce, dále úklid prostorů SO, kanceláří a zdravotního střediska SO na lůžkové části a Krizovém oddělení. Dále provádím výdej stravy, nákup věcí osobní potřeby odsouzeným na lůžkové části a také výměnu prádla. V práci manipuluji často s pracovními pomůckami na úklid, s různými chemickými prostředky určenými k úklidu, k nimž jsem samozřejmě absolvoval školení, jak s nimi zacházet. Obsluhuji elektrické spotřebiče, manipulační vozík převážně při výdeji stravy a poté i myji nádobí. Dále také často přenáším na nosítkách jiné vězněné osoby, které se pokusily o sebevraždu nebo mají závažné onemocnění a další tomu podobné handicap, do vozů záchranky. Člověk musí být neustále pozorný, jelikož při této práci hrozí i poranění jinou osobou.“

„Moje pracovní doba je od pondělí do neděle od 6:00 hod. do 17:00 hod., samozřejmě i s přestávkami, které jsou v časech 8:30 –10:00, 13:00–16:00 hod., pokud se jedná o týden, a v časech 7:00–11:00, 12:30–16:00 hod., pokud jde o víkend.“

5. Stručně, prosím, popište svůj běžný den ve VTOS.

Petr M.: „Nyní jsem na S.P.O – TOXI, takže tady máme celodenní náplň. Jinak práce, po práci relax, popř. cvičení atd. a potom spánek.“

Petr K.: „Když mám den volna a zrovna nejdu do práce, tak den začíná jako každý jiný den ranní sčítací prověrkou v 6 hodin. V 6:20 hod. je snídaně a po ní většinou probíhá důkladný úklid cimry. V 8:00 hod. je zahájena kontrola oddílu a celkový pořádek na cimrách. Po kontrole až do doby oběda mám osobní volno, které mohu vyplnit sportem, psaním dopisů, volnočasovými aktivitami (např. šipky, stolní fotbálek a hokejíček, kulečnick, akvaristika, posilovna). Od oběda do doby večere (12:00–16:30 hod.) mám opět osobní volno. Probíhá výdej pošty a také dobrovolná hodinová vycházka.“

„Po večeri následuje opět důkladný úklid na cimrách. V 18:00 hod. probíhá druhá prověrka početního stavu, po které následuje kontrola cel, po níž následuje osobní volno, které většinou vyplňuji čtením knih nebo sledováním TV. Ve 21:45 hod. je vyhlášena večerka, po níž následuje noční klid, což znamená, že se musí odsouzený zdržovat na kulturní místnosti nebo na svých cimrách. Během dne také probíhají třikrát rajóny, na které je přidělen vždy nějaký odsouzený, většinou se jedná o zametání, kartáčování ochozů nebo vytírání.“

6. Popište, prosím, svůj pracovní den ve VTOS.

Petr. M.: *Odsouzený na tuto otázku neodpověděl.*

Petr K.: „Do práce chodím každý druhý den. Je to hlavně z důvodu, aby bylo zaměstnáno více odsouzených. Ráno v 6:00 hod. proběhne sčítací prověrka oddílu momentálně sloužícím dozorcem. Po důkladné ranní sčítací prověrce následuje odchod s dozorcem do zaměstnání, kde se okamžitě začnu věnovat úklidu kanceláře aktuálně sloužícím dozorcům. Po úklidu kanceláře si připravím manipulační vozík na výdej snídaní a chvíli čekám na příjezd kuchařů, od kterých odeberu veškeré snídaně, které mám na starosti. Snídaně si vyskládám na manipulační vozík a zahájím rozvoz stravy na oddílu 7/1 SO TPN (specializované oddělení trvale pracovní nezařaditelných). To je oddíl, kde jsou většinou tresty 10 let a výš. Jsou zde možní pachatelé násilí (MPN), pachatelé s nízkou mentální úrovní (NMÚ) a všelijaká svoloč, a proto je dobré být při výdeji nebo výměně prádla v ostražitosti.“

„Po ranním výdeji si připravím vozík na oběd a dále má cesta směřuje na zdravotnické středisko, kde jsem po ruce zdravotnímu personálu. Pomáhám při výdeji léků, zapisuji jména osob, které projdou tímto střediskem, asistuji při přípravě léků, které dojdou z lékáren na objednávku odsouzených apod.

Pochopitelně do mé náplň práce patří i celkový a řádný pořádek na zdravotnickém středisku.“

„Po příchodu z práce na oddíl, někdy kolem 8:00 až 8:30 hod., se mohu věnovat volnočasovým aktivitám oddílu, svým způsobem mám tzv. osobní volno do doby oběda, kde pak probíhá stejný scénář jako při výdaji snídaně. Po celý den musím být neustále v pohotovosti, nikdy tu člověk neví, kdy bude vyžádán na zdravotní nebo na nějaký rychlý přenos zdravotně handicapovaných jedinců na nosítkách do vozu záchranky.“

7. Myslíte si, že jste za Vaši práci ve VTOS dostatečně finančně ohodnocen?

Petr M.: „Rozhodně NE!!! Za podobnou práci v civilu dostanu cca. 25 000,- Kč až 30 000,- Kč hrubého. Ve věznici okolo 7 000,- Kč hrubého. Z toho vidím 1 000,- Kč na kantýnu, kde si můžu nakoupit, co potřebuju – hygienu, tabák, kafe. Dále dostanu něco přes 500,- Kč na úložné konto, tam se mi strádají peníze na výstup z VTOS. Zbytek peněz jde na zaplacení výkonu trestu a dluhy.“

Petr K.: „Vzhledem k tomu, že se momentálně nacházím ve vězení, tak můžu být vůbec rád, že si vydělám alespoň něco málo, než abych pracoval zadarmo. Pochopitelně, člověk by určitě chtěl vždycky víc, ale na místě, na kterém jsem, mi musí stačit to, co mám. Práce úklidáře, kterou vykonávám, nespadá do první platové skupiny ve věznici. V první platové skupině si odsouzení vydělají dvojnásobek.“

„Já osobně, kdybych měl nějaké velké finanční dluhy, tak tu už nepracuji jako úklidář, ale nechám se přeložit do zaměstnání, kde této první platové skupiny dosáhnu a která z velké části pomůže odsouzeným uhradit většinu dluhů.“

8. Navštěvujete některé zájmové kroužky nebo různé semináře, přednášky, či se účastníte nějakých zájmových aktivit, či něčeho podobného, příp. z jakého důvodu vás baví/nebaví?

Petr M.: „Jak jsem již zmínil, zrovna jsem na toxické, kde je spousta zájmových kroužků, kterých se účastním. Já jsem členem Motoristického kroužku, kde se učíme o motorech, autech, pouštíme si motoristické filmy a seriály, jako je např. Top Gear apod. Dále tu jsou i semináře, víceméně protidrogová problematika. Účastním se, baví mě to, protože chci něco udělat se svým životem.“

Petr K.: „Mám možnost se účastnit několika zájmových kroužků jako je např. přírodopis, dějepis, dílna, arteterapie, hudební kroužek apod. Několikrát jsem hostoval na těchto kroužkách a zde si odsouzení čtou z odborné literatury na dané téma nebo si pouští dokumenty o dějinách a přírodovědě. Sám jsem členem kroužku posilovna a spadám do čtenářského kroužku. Dřív jsem byl i členem akvaristiky, kde se pěstovaly různé vodní rostliny a různé druhy akvarijských rybiček, práce zde mě velmi bavila a naplňovala, byl to výborný relax.“

„Na oddíle, na kterém se momentálně nacházím, absolvuji i skupinové terapie se slečnou psychologkou. Jsou to terapie zaměřené na uživatele drog, kde sedí malá skupina lidí v kroužku a baví se o svých problémech. Tato sezení mě nebaví, nevidím v tom žádný smysl. Přijde mi, že ti lidé tam říkají, co chce ta psychologka slyšet, ale hned, co skončí skupina, se už těší ven až si budou moct aplikovat drogu. A na skupině přitom tvrdí, jak už ví, že chtějí být čisti a tak dál. Prostě komedie. Se slečnou psychologkou jsou možná i individuální sezení, kde jste jenom vy a ona, ale já jsem nikdy na tomto sezení nebyl, tak o tom více napsat nemohu.“

„Dále je možnost navštěvovat skleník se speciálním pedagogem, kde si můžeme vypěstovat svoji vlastní zeleninu. U skleníku je i několik venkovních políček, o která se vzorně a pečlivě staráme. Skleník tady je prostě výborná záležitost. Jeden čas tu i dost fungovalo modelářství. To spočívalo ve slepování různých modelů autíček, letadýlek a podobně. Je zde možnost navštěvovat i keramickou dílnu, kde si můžete vyrobit svůj hrneček, mističku, nebo kroužek „košíkářství“, kde si můžete uplést košík.“

„Pochopitelně platí, že se všech zájmových aktivit můžete většinou zúčastnit jen pod podmínkou, že se ve VTOS chováte slušně a po celou dobu vašeho výkonu s Vámi nejsou problémy. Člověk, který je neustále ve výkonu nějakým způsobem kázeňsky trestán, nemá šanci nebo spíš možnost se k zájmovým aktivitám nebo nějakým výhodám dostat. Pouze mají právo na sezení s psychologkou nebo popř. psychiatrem.“

9. Jaký je Váš postoj k zaměstnávání a vzdělávání?

Petr M.: „Můj postoj ke vzdělávání a práci je rozhodně kladný. Práce mi nevadí stejně jako vzdělávání.“

Petr K.: „Když jsem byl první měsíc ve VTOS, tak jsem dával žádosti jak do zaměstnání, tak do ŠVS. O těchto žádostech rozhoduje zdejší vězeňská komise, ve které bohužel nevím, kdo zasedá. Tato komise mi obě dvě žádosti zamítla. Bylo mi řečeno, že jsem nevyhovující. Nejspíš tu člověk musí pobýt alespoň rok a nějakým způsobem se musí kázeňsky prokázat. Po roce mého výkonu trestu můj návrh do zaměstnání prošel a zaměstnání vykonávám až do dnešní doby.“

„Ve VTOS jsem já osobně za práci šťastný. Má to spoustu výhod, jednak si člověk vydělá nějaké peníze, čímž si uhradí zdejší pobyt, který je měsíčně 1 500, - Kč na osobu. Osoby, které odmítnou práci pro věznicí (ne pro soukromou firmu jako např. MEA) a jsou na standardním oddíle, kde vlastně nic nedělají, tak těm náklady výkonu trestu skáčou do dluhů. Je to šílené, někteří zdejší obyvatelé mají velké milionové dluhy už z trestné činnosti + úhrady za VTOS a už teď ví, že nic z toho platit nebudou,.... No nic, zpět k výhodám zaměstnání tady.“

„Další obrovská výhoda je, že si můžete z výplaty ušetřit peníze na výstup, někdy je tato finanční částka značně velká. Jako pracující máte také obohacený jídelniček o přídavky. Celkově je lepší být na pracujícím oddíle, kde má každý to své a je tam větší klid. Na standardním oddíle nebo na tzv. „trestňáku“, kde nikdo nic nemá, platí právo silnějšího a podmínky zde jsou někdy velice drsné,....“

„Co se týká vzdělávání, tak ve věznicí jsou k dispozici obory jako obráběč kovů, strojní práce, kuchař/číšník, elektrikář a několik kurzů např. lakýrník, pomocné práce v kuchyni, malíř a další. Ty první obory jsou klasické tříleté ukončené výučním listem, ovšem jsou dva druhy výučního listu „E“ a „H“. H obor je pouze ve věznicí Rýnovice, Valdice a Stráž pod Ralskem. Všechny ostatní výuční listy, které je možné si ve věznicích v ČR udělat, jsou typu E. Rozdíl je ten, že u výučního listu E se nepředpokládá, že by člověk chtěl pokračovat ve studiu. Tedy k možnosti udělat si nástavbu na maturitu potřebujete výuční list typu H. Ve věznicí bohužel maturitu dělat nelze, pouze kurzy výuční listy a pokud už máte maturitu, tak Ruzyň–Praha nabízí možnost vysoké školy teologické, což má ovšem mnoho podmínek.“

„Dobré je, že výuční listy jsou plnohodnotné se závěrečnými zkouškami. Jediný rozdíl je v tom, že je tam napsáno studium „noční“. Svým způsobem tady studujete dálkově, je to z důvodu toho, že zde neprobíhá tělocvik, výtvarná výchova apod. Další dobrá věc je, že na výučním listě není nikde razítko věznice, jelikož ŠVS vždy

spadá pod nějakou školu venku, tudíž jsou na vysvědčení razítka této školy a lidi z této školy také jezdí na závěrečné zkoušky. Většinou je to škola na Praze 4 a pod tu spadá Plzeň, Rýnovice, Valdice a Stráž pod Ralskem.“

„Znovu jen krátce podotýkám, že ve VTOS je rozhodně lepší být na nějakém tom „školáku“ nebo pracujícím oddíle, kde vám to prostě celé rychleji utíká, a hlavně něco děláte. Určitě je to mnohem lepší, než se někde jen tak válet.“

10. Jaký postoj podle Vás mají ostatní odsouzení jak ke vzdělávání, tak k zaměstnávání? Jsou/nejsou ochotni pracovat/vzdělávat se? Je mezi odsouzenými nějaké stigma ohledně práce, či právě vzdělávání (závist, žárlivost např. na lepší nebo vůbec nějakou prac. pozici, ...)?

Petr M.: „Co se týče zaměstnávání, tak bych řekl, že spousta vězňů by chtěla jen ty výplaty, ale bez práce, zejm. cigáni. Zažil jsem, že dva z deseti vydrželi chodit normálně do práce, ten zbytek většinou vydržel cca dva týdny a potom šli na nemocenskou, což znamená, že je hned po třech měsících vyhodili. Dále je zde obrovská závist, co se týče pracovních pozic. Některé jsou manuálně lehčí nebo se na ně kladou menší normy, proto někteří vězni spřádají různé intriky a pletichy, jak se na danou pozici dostat, příp. jak se někoho zbavit, aby se dostali na lepší místo.“

„Spousta vězňů se přihlásí i do školy, ovšem je to jen z vypočítavosti, ne proto, že by měli zájem o vzdělávání. Hlavně cigáni! Dělají to proto, že za školu dostávají kapesné, které je skoro stejně velké, jako když chodíte do práce. Za to, když chodí do školy, tak mají k nákupu okolo 700,- Kč navíc.“

Petr K.: „Výuční list je motivací jen pro hrstku lidí, kteří podle mého názoru chtějí opravdu něco změnit ve svém životě a své budoucnosti, tak studují za účelem výučního listu, aby našli po propuštění lepší uplatnění. Většina ovšem do ŠVS chodí kvůli výhodám, které jim to přináší. Nemusí platit měsíční náklady výkonu trestu. Každý den, co jsou ve škole, dostávají přídavek jídla.“

„Od roku 2019 je jednotně zavedeno ve všech školách ve vězeňství v celé ČR, že studenti dostávají kapesné. Pro získání kapesného žák nesmí mít víc jak 15 % absence za měsíc, musí být ukázněný alespoň v rámci možností. Pořád jsme ve vězení, takže norma tolerovaného chování je jinde než venku a musí mít na kapesné také studijní výsledky. Pokud tedy odsouzený nikoho nenapadá, nekrade školní majetek a má méně než 15 % absence, tak o výši kapesného

rozhodují známky – tedy průměr známek získaný v každém měsíci ze všech předmětů. Žáci s prospěchem nedostatečný nebo dostatečný nemají na kapesné nárok. Trojkaři mají 600,- Kč, dvojkaři 800,- Kč a jedničkaři 1 000,- Kč měsíčně. Za vyznamenání v pololetí a na konci roku je vždy ke kapesnému přidáno 1 000,- Kč.“

„Ze svého osobního průzkumu od lidí, co chodí na školák za opravdovým účelem získat nějaké vzdělání, mohu říct, že jim na tom všem vadí osoby, které se přihlásily jen z vypočítavosti a svým laxním přístupem narušují studium.“

„Ohledně zájmu o zaměstnání bych řekl, že zájem je většinou velký. Ne všem je zaměstnání umožněno z důvodu zdravotního (špatná záda, žloutenky, psychiatr nedoporučuje,...). Ti, kteří se do zaměstnání dostanou, si taky této výborné příležitosti nedokáží vážít a dělají průsery (drogy, krádeže, kšefty s ostatními odsouzenými apod). Pak jsou při nějaké zakázané činnosti chyceni, vyhozeni z práce a už na další zaměstnání ve VTOS nedosáhnou, alespoň většinou. Když se chtějí odsouzení někoho z práce zbavit, tak mu mohou podstrčit např. drogy nebo na něj rozjedou hotový psychický teror, že dotyčný z práce odejde raději sám.“

„Celkově se věznice snaží odsouzeným nabízet nějaký druh zaměstnání, ať už to jsou vnitřní pracoviště, nebo venkovní a až na malé výjimky je ze strany odsouzených o práci velký zájem. Vždy o zařazení do práce rozhoduje komise, o které jsem už již psal. Ten, kdo prostě chce, tak ve VTOS prostě pracuje bez problému. Je to hodně podobné jako venku, jaké si to uděláte, takové to prostě máte. Ale že by v zaměstnání panovala nějaká větší závist nebo žárlivost jsem nějak nezaznamenal. Tady se to většinou dělí na skupinky (Plzeňáci, Pražáci, Ostraváci, Brňáci apod), které se navzájem podporují, drží při sobě, ale nebývá to pravidlem.“

11. Jak vnímáte trest odnětí svobody a co považujete za největší „trest“ ve VTOS jak pro Vás, tak i pro pracovníky VS ČR?

Petr M.: „Myslím si, že pro dozorce jsou největším „trestem“ ti pitomci odsouzení, většinou cigáni, kteří neumějí číst ani psát. Jsou hrozně otravní, pořád něco chtějí (tabák, kafe, atd,..), zkoušejí si to vymoci násilím. Nejsou schopni ani normální komunikace. Je to odpad společnosti. Trest je pro mě být tu s nimi ve styku.“

Petr K.: „Před úplným začátkem mého nástupu výkonu trestu uvnitř mě panovaly určité nebo spíš různé pocity (nervozita, strach, adrenalin). O kriminálu slyší člověk

venku různé historky, a tak není divu, že uvnitř mě panovaly tyto pocity. První rok a půl to bylo o nějakém poznávání něčeho nového, pochopitelně člověk vnímal, že je někde uzavřený a na mou psychiku to nebylo zrovna to pravé ořechové, ale člověk se z toho nesmí hroutit a musí si říct, že to prostě musí zvládnout a nějak si ten svůj trest jedete a pomalu se začínáte přizpůsobovat zdejšímu životu, hlavně režimu a celkovému VŘV (vnitřnímu řádu věznice).“

„Každému odsouzenému obrovsky moc pomáhá na psychice a celkovém zvládnání VTOS nějaká ta podpora z venku od rodiny nebo známých. Já měl to štěstí, že jsem měl podporu jak od rodiny, tak od známých, zejm. od jedné kamarádky, která mě podporuje od začátku a které to nikdy rozhodně nezapomenu. Moc mi po celou tu dobu, co jsem, tady pomáhá.“

„Po dvou letech VTOS už začínáte ten svůj trest značně cítit. Vše kolem vás je pořád stejné a ze všeho nejhorší asi pro každého odsouzeného jsou ostatní odsouzení, kteří z vás dokážou vysát veškerou pozitivní energii, sílu, prostě ostatní odsouzení jsou asi největší trest ve VTOS.“

„Po skoro sedmi letech svého výkonu trestu nejsem ani zničený z nějakého uzavření, ale z ostatních odsouzených a z určitého stereotypu. Člověk si musí najít nějaké odreagování tady od těchto zátěží, jinak by nevylezl normální. Mně osobně nejvíce pomáhá sport, psaní dopisů a čtení knih. Je fakt, že se někdy dostaví ten stav, že vám prostě chybí svoboda, rodina, přátelé, ale nikdy to nesmíte na sobě dát najevo před svými blízkými. Základ všeho, jak to tady zvládnout, je hledět si svého, být svůj, do ničeho se tu zbytečně neplést a neustále si opakovat: „Ty to prostě musíš zvládnout!!!“.“

Pro pracovníky VS ČR je asi největším trestem, co tak pozoruji, určitá přehnaná forma byrokracie (nesmyslné papírování, nařízení apod.). Občas tady ani nefunguje nějaká týmová práce a panuje určitá rivalita mezi kolegy. Jinak to jsou asi úplně klasické problémy, jako jsou i v jiných zaměstnáních, ale ta byrokracie tu vede ze všeho nejvíc. Velká motivace pro zaměstnance je renta.“

12. Chtěl byste ještě něco dodat, co v otázkách nezaznělo?

Petr M.: „Osobně si myslím, že z platu by mělo jít daleko víc peněz na úložné, které se vyplácí při výstupu z VTOS, popřípadě větší platy. Myslím, že spousta vězňů by se ráda udržela venku a žila relativně normálně. Bohužel, když máte

nějaké dluhy, exekuce atd., k tomu se nemáte kam vrátit, tak se strašně špatně začíná žít normální život. Já osobně mám našetřeno cca 5 000,- Kč, z toho si koupím maximálně telefon, hygienu a zůstane mi tak 2 500,- Kč na jídlo. Absolutně netuším, kde vezmu na oblečení a na bydlení. To už nikoho nezajímá!!!! To je podle mě hlavní důvod recidivy českých vězňů. S vězni se nepracuje po odpykání VTOS. Jsem si 100% jistý, že kdyby vězni dostali bydlení a práci po výkonu trestu, tak minimálně 40 % by se zpátky do vězení už nevrátilo.“

„Tohle je bohužel můj případ. Mám exekuce, takže když vylezu a nemám střechu nad hlavou, tak vylézt z toho bahna bude stát obrovské úsilí. Takže když to shrnu: Stát by měl udělat nějaké změny, co se týče vězeňství. Hlavně by měl nabídnout vězňům nějaké možnosti po propuštění. Doufám, že někdo na tohle poukáže a ti pitomci ve vládě začnou konečně něco dělat!“

Petr K.: „Rád bych popsal svůj první rok před nástupem do zaměstnání. První měsíc jsem byl umístěn na NO (nástupní oddělení), kde jsem se tak trochu, dalo by se říct, aklimatizoval. Prošel jsem si lékařskou prohlídkou a dále se rozhodovalo, kam budu ve výkonu umístěn. Jak jsem již psal, žádal jsem o zařazení do práce a na školák, bohužel to mi bylo zamítnuto.“

„Pak se naskytla příležitost se přihlásit na SPO – ITPZ TOXI (specializovaný oddíl – intenzivního terapeutického programu zacházení TOXI), prostě tzv. toxička. To je oddíl, který se zaměřuje na lidi závislé na drogách a trestnou činnost spojenou s drogami. Zde podstoupíte skoro roční program a funguje to na způsob léčebny, kterou je možnost navštívit venku. Podstupujete různá sezení, komunity, pracovní činnosti, zátěžové programy, přednášky apod. Mohu zde popsat řád tady toho oddílu. SO slouží pro diferencovaný výkon trestu odnětí svobody u odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním návykových látek, zařazených k VTOS do věznice s ostrahou. Na oddíle je praktikován terapeutický PZ a komunitní způsob ovlivňování odsouzených.“

„Cílem toxičky je u závislých odsouzených (toxikomani, alkoholicí) dosáhnout změny dosavadních způsobů jednání a chování, které vedly k závislosti a s ní spojené kriminalitě, snažit se pomocí podávaných cílených informací o dosažení možných škod a zamezení šíření psychotropních a jiných návykových látek ve vězeňské populaci se všemi důsledky, které z ní vyplývají, charitativní zařízení apod, která se zabývají léčbou a poradenstvím ve společnosti po ukončení VTOS.“

„Odsouzení jsou zařazováni do ITPZ, který je rozdělen do čtyř postupných skupin programů (propustných skupin vnitřní diference) P4, P3, P2, P1, kdy o zařazení do příslušného programu rozhoduje terapeutický tým. V případě úspěšného ukončení celého programu, který trvá minimálně 40 týdnů (může být v určitých „péčkách“ až 3týdenní nastavení), tak pak může být odsouzený na základě návrhu terapeutického týmu zařazen do PZ označovaného „H“ (hotovec) v propustné skupině vnitřní diference 1. a 2. Program H je ještě výrazněji zaměřen na přípravu pro vstup do civilního života se snahou o nakontaktování na civilní zařízení s drogovou problematikou a má statut výstupního oddělení. Odsouzení zařazení v programu H jsou v rámci zdravotní klasifikace a možností věznice pracovně zařazováni a mají patronát nad odsouzenými v počáteční fázi ITPZ.“

„Myslím si, že by asi ještě bylo vhodné stručně popsat zacházení u odsouzených toxikomanů a celkově mého oddílu. Jedenkrát za týden tu mají lidé, co jsou v programu, samořídící skupinu. Většinou ji vedou sami odsouzení, řeší aktuální problémy na oddělení, probíhá většinou o víkendu. Třikrát týdně tu probíhá komunitní sezení, které vedou členové terapeutického týmu, komunita předkládá týmu vzniklé problémy, upozorňují na nedostatky u jednotlivých členů komunity, dále se hodnotí průběh předešlého dne.“

„Dále jsou tu pětkrát v týdnu rozcvičky vedené odsouzenými za dohledu např. vychovatelů. Jednou týdně je tu jóga a tu vede speciální pedagog nebo psycholog, poté také jednou týdně probíhá nějaká forma relaxace, dvakrát týdně fyzický zátěžový program, který probíhá buď nějakým cvičením, nebo sportem v tělocvičně věznice (míčové hry atd.).“

„Také tu jednou v týdnu probíhá tzv. volná tribuna, která je vedena členy terapeutického týmu, bodování a vyhodnocování jednotlivých členů komunity za celý uplynulý týden. Jednou za čtrnáct dní zde musí odsouzení vypracovávat elaboráty na daná témata. Jednou do týdne musí určený odsouzený provádět přednášku na vlastní téma a také musí předkládat speciálnímu pedagogovi ke kontrole svůj osobní deník.“

„Čtyřikrát týdně odsouzení podstupují terapeutické skupiny vedené psychologem, speciálním pedagogem a vychovatelem – terapeutem (arteterapie, muzikoterapie, individuální pohovory atd.). A pětkrát týdně zde probíhá pracovní terapie, kterou vede člen týmu (spec. pedagog, vychovatel, pedagog volného času, psycholog).

Tyto práce probíhají na pozemcích a ve skleníku. Dále pro potřebu oddílu a věznice probíhají celkově všelijaké práce.“

„Rád bych podotknul, že jsem program absolvoval úspěšně po dobu deseti měsíců a po ukončení programu jsem zůstal na oddíle jako hotovec (H) a pracující úklidář/chodbař. Závěrem bych podotknul, že celý program SPO – ITPZ TOXI sestavil a vymyslel uznávaný psychiatr MUDr. Nešpor.“

4.5 Zhodnocení

Jak jsem již uvedla v kapitole 4.2 Vytvoření teorií a jak lze vyčíst z rozhovorů, směřovala jsem otázky na oblast vzdělávání a zaměstnávání a snažila jsem se toto reflektovat ze dvou, resp. ze tří různých pohledů, tj. z pohledu Mgr. Jiřího Karlíka jako odborníka a z pohledů Petra M. a Petra K. jako odsouzených.

Z první položené otázky odsouzeným lze vypožorovat, že oba dva vězni mají vystudované SOU v podobném oboru. Vězeň Petr K. i sám uznal, že šanci na dokončení nástavbového studia si zmařil sám, a to v důsledku častého užívání zejm. tvrdých drog. Co se týče první otázky pro pana Karlíka, tak ta směřovala k představení jeho aktuální pracovní pozice, k době trvání jeho pracovního poměru a s tím související zhodnocení předchozího zaměstnání se současným, kdy sdělil, že je na současném pracovišti spokojenější než na minulých.

Druhá otázka poukazuje u odsouzených na to, že oba dva byli před nástupem do výkonu trestu zaměstnání, Petr M. jako dělník ve výrobě a Petr K. jako kontrolor vlnité lepenky. Petr K. uvedl, že byl dokonce jeden z nejlepších zaměstnanců, byť to bylo možná zapříčiněno právě užíváním pervitinu. V případě pana Karlíka se druhá otázka zaobírala pracovní náplní jeho práce a nejčastějším úkolem, což nešlo tak snadno popsat, neboť jeho pracovní činnost je velmi různorodá. Nejčastěji se ale zdržuje na tzv. toxické, kde má na starost právě i odsouzené Petra K. a Petra M..

V pořadí třetí otázka pro vězně měla za úkol zjistit, za co jsou odsouzeni a také jak dlouho pobývají ve vězení. Každý z trestanců odpověděl odlišně, Petr M. je recidivista a současně je počtvrté odsouzen, oproti tomu Petr K. je trestán poprvé v životě a to dle § 283 TZ za nedovolenou výrobu a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy. Petr M. je odsouzen za nedovolenou výrobu omamných a psychotropních látek (pervitin) na 5 let odnětí svobody, přičemž si nyní odpykává svůj čtvrtý rok, ale bohužel si nepamatuje dle přesně jakého § je trestán. Petr K. za sebou má v současnosti odpykaných 6,5 let z uloženého trestu ve výměře 10 let a to dle odst. 4 písm. a) tohoto zákona, jelikož v důsledku jeho činnosti zemřel jeho blízký kamarád. Pan Karlík v otázce třetí popsal svůj víceméně běžný pracovní den, ale jelikož se stále pohybujeme ve vězení, tak běžný den není snad žádný den, ale pokusil se zmapovat své hlavní činnosti a úkoly, což je zejm. péče o svěřené odsouzené, a především odborné zacházení s nimi.

Následující, čtvrtá otázka, se zabírala už blíže tématem týkajícím se zaměstnávání, a to především z hlediska pracovní pozice, jak a kde trestanci práci vykonávají. Odsouzený Petr M. začal svou kariéru na pozici dělníka, posléze povýšil na brigadýra. Po dvou letech přestoupil na venkovní pracoviště a opět na pozici dělníka ve výrobě. Oproti němu Petr K. pracuje od začátku na stejné pozici, kterou je úklidář SO, a i se podělil o pestřejší pracovní náplň včetně pracovní doby, která je od pondělí do neděle.

Co se týká náplně práce jednotlivých odsouzených. Petr M. uvedl, že jako dělník vykonával práci spočívající v broušení různých komponentů a kuchyněk do letadel, poté, co povýšil na brigadýra, se jeho náplní práce stala kontrola výrobků ostatních odsouzených, vypisování a kontrola dodacích listů.

Další, pátou otázkou, odsouzení popsali svůj běžný den, který je u obou poměrně podobný, minimálně v tom, že oba odsouzení pracují, nacházejí se na stejném oddělení, dále pak své osobní volno nejčastěji vyplňují nějakým sportem. Petr K. sdělil, že den začíná stejně, jako když chodí do práce, což představuje ranní sčítací prověrku, poté úklid na cimrách, kontrola oddílu, po které následuje osobní volno do doby oběda. Doba mezi obědem a večeří je opět vyplněna osobním volnem, výdejem pošty a dobrovolnou hodinovou vycházkou. Po večeří opět nastává úklid na cimrách, jenž je doprovázen druhou prověrkou početního stavu. Následně se uskuteční opět osobní volno do 21:45 hod., kdy je vyhlášena večerka. Pátá otázka pro Mgr. Karlíka úzce související s předchozí (*Jak se mohou odsouzení dostat na SO?*) zjistila, že se odsouzení v plzeňské věznici mohou setkat např. se součástí programu 3Z – zastav se, zamysli se, změň se.

Otázka šestá je v podstatě obdoba páté otázky jen s rozdílem, že odsouzení měli popsat svůj pracovní den. Oba odsouzení uvedli, že chodí do práce každý druhý den, a to z důvodu kapacitního, aby bylo zaměstnáno více vězněných osob. Petr M. bohužel na tuto otázku neodpověděl, zatímco Petr K. u této otázky popsal průběh pracovního dne od ranních hodin, kdy začíná ranní prověrka, přes úklid kanceláře, výdej snídaní a obědů, až k volnočasovým aktivitám. Jelikož se oba dva trestaní nacházejí na stejném oddělení, tj. SPO–ITPZ TOXI, tak má čtvrtá otázka pro pana Karlíka měla zjistit, jak se mohou odsouzení na toto SO dostat. Mluvíme tu o procesu začínajícím vyplněním žádosti na toto oddělení, přes velký zájem a náročnost oddělení zapříčiněnou nepřetržitým celodenním programem a dodržování jistých pravidel.

Pan Karlík se v šesté otázce vyjádřil ke změně diferenciaci odsouzených a o tom, jak toto v současnosti funguje. Dále pak o programu SARPO a určité bezmoci při rozčleňování vězňů.

V otázce sedmé jsem se odsouzených ptala, co si myslí o finančním ohodnocení za danou práci vykonávanou ve věznici. Zde můžeme vidět dva různé pohledy na věc. Zatímco Petr K. disponuje, dalo by se říci, i snad vděčným přístupem a je rád, že za práci dostává alespoň nějaké peníze, Petr M. oproti němu zastává názor, že rozhodně není dostatečně finančně ohodnocen, což se dá ale v jeho situaci pochopit, neboť uvedl, že má dluhy, exekuce, a dále pak v otázce č. 12 sdělil, že neví, z čeho si po opuštění věznice koupí např. oblečení nebo z čeho zaplatí bydlení, protože se nemá kam vrátit a našetřeno má prozatím cca 5 000,- Kč. Sedmá otázka pro pana Karlíka pátrala po nejžádanějších a nejoblíbenějších kroužcích a programech ze strany vězněných osob. Největší zájem je projeven o kroužek posilovna a hudební kroužek, což potvrdili oba odsouzení respondenti v otázkách č. 5 a 8.

Osmá otázka směřovala k objasnění tematiky týkající se zájmových činností, přičemž se oba odsouzení shodli, že na SPO – ITPZ TOXI mají možnost se účastnit všelijakých kroužků, seminářů či skupinových sezení. Petr K. u této otázky uvedl, že navštěvuje zejm. posilovnu, což pan Petr M. uvedl také, ale již v otázce č. 6, a dále i motoristický kroužek. Následně pan Petr K. sdělil, že dochází na společné terapie, ale v nich bohužel nespátřuje velký smysl, též je členem čtenářského kroužku, dříve dokonce i členem akvaristiky. Oba zastávají názor, že je to pro ně jakási forma relaxace. Oproti tomu pan Karlík zhodnotil v osmé otázce situaci odsouzených, v níž se odsouzení cítí nekomfortně, kterou nejhůře překonávají. Víceméně pro každého „normálního“ vězně je nepříjemné, když dostane kázeňský trest a je odveden na tzv. „díru“. Jak mi sám pan Karlík řekl na naší schůzce: „Otázkou je, kdo je tady vlastně normální“. Pro některé trestance představuje právě výše zmíněná „díra“ jakousi výhodu.

Následující dvě otázky, č. 9 a č.10, byly směřovány opět konkrétně na mé téma práce a snažila jsem se pomocí nich zjistit, jaký vztah mají oba odsouzení k zaměstnávání a vzdělávání ve VTOS a jak vnímají postoj ostatních spoluvězňů ohledně této problematiky. Lze říci, že oba respondenti jsou téhož názoru, že být zaměstnán je opravdu výhoda a patřičně si této šance váží. Na tzv. „školák“ ani jeden nechodí, neboť oba mají výuční listy, což je nejvyšší možná forma, které

lze dosáhnout, vyjma rekvalifikačních kurzů. Stejně tak se shodli i u následující otázky, neboť jsou toho názoru, že valná většina odsouzených se na „školák“ přihlásí víceméně z vypočítavosti s cílem finančního obohacení a získání nároku na větší porce jídla. Zatímco Petr K. uvedl, že nějakou žárlivost nebo závist ohledně zaměstnání nezaznamenal, Petr M. má opačnou zkušenost, kdy odsouzení lepší pracovní pozice závidí ať již z důvodu menší náročnosti práce, nebo plnění menších norem. Opět se ale oba shodli v tom, že pokud se chce někdo dostat na lepší místo, tak se dotyčného na tomto místě dokáže zbavit (např. psychický teror).

Pan Karlík v deváté otázce sdělil, že nejčastěji jsou řešeny přestupky trestanců typu rvaček, slovní agrese a též i obdržení nepovolené věci. Desátou otázkou zhodnotil ze svého pohledu postoj vězňů ke vzdělávání. Dle jeho slov se chce doopravdy vzdělávat ani ne snad 25 % odsouzených, což potvrzuje slova o vypočítavosti obou tázaných vězňů.

Jedenáctá otázka umožnila dotazovaným vězňům zhodnotit, co je pro ně vlastně ten největší „trest“ vyjma odsouzení. Opět oba shodně odpověděli, že za největší trest považují ostatní vězně, jak pro ně osobně, tak i pro pracovníky VS ČR, ale u těchto spatřuje Petr K. „trest“ i ve formě příliš velké a zdlouhavé byrokracie. Mgr. Karlík v otázce č. 11 shrnul možnosti vězněných osob na nějaké kulturní akce či vycházky, na které se trestaní mohou dostat v rámci odloučeného pracoviště.

Poslední otázka byla postavena tak, aby každý z tázaných vězňů projevil svou iniciativu a podělil se o nějakou subjektivní myšlenku nebo předal nějaké sdělení. Odsouzený Petr M. vyjádřil svůj názor ohledně finanční odměny, resp. ohledně větší procentuální částky výplaty na úložné, které dostane při opuštění věznice. Dále má pocit, že by stát měl udělat nějaké změny v souvislosti s vězeňstvím, např. dát jim větší možnosti po propuštění na svobodu. Petr K. popisoval v této otázce svůj první rok před nástupem do zaměstnání a vůbec chod oddělení, ve kterém se nachází. Pan Karlík se ze svého pohledu v poslední otázce vyjádřil k postoji odsouzených osob k zaměstnávání, kdy potvrdil tvrzení obou tázaných trestanců, že opravdu odsouzení pracovat chtějí, ale bohužel systém to nedovoluje.

Jak je patrné, všichni tři respondenti potvrdili mou **teorii č. 1** o tom, že vězni mají zájem o to, být zaměstnaní. Představuje to pro ně výhodu jak finanční, tak i určitou formu zkrácení si doby pobytu ve vězení. Je to stejné jako mimo zdi věznice, když něco děláte, čas plyne rychleji, než když se jen tak poflakujete a nemáte co na práci.

I u **teorie č. 2** se potvrdila má obava, která spočívala v tom, že vězni se na „školák“ hlásí většinou ne z důvodu doplnění si patřičného vzdělání, ale jen z čisté vypočítavosti a možná i pro znepríjemnění atmosféry lidem, kteří studium berou opravdu vážně.

Teorie č. 3 splnila má očekávání, protože z výzkumu vyplývá, že trestanci mají zájem o volnočasové aktivity spojené s PZ. Nejžádanější je kroužek posilovny, ve kterém vězni spatřují odreagování. Skupinová sezení, která mají vést k jisté sebereflexi, možná nemají takový účinek, jaký by mít měla, ale znovu podotýkám, že to je vše o lidech a jejich přístupu k životu.

Každý odsouzený má jinou minulost, je trestán za jiné skutky, ale každý jeden z nich si nese svůj kříž a pyká za své činy. Stále bychom ale neměli zapomínat na to, že i vězni jsou jen lidé a že každý z nás může ať již úmyslně či neúmyslně zajít za hranu zákona a ocitnout se v podobné situaci jako právě oni.

Závěr

České vězeňství prošlo nepochybně od vzniku Československé republiky trnitou cestou dlážděnou mnoha změnami. **První kapitola** mé práce sleduje transformaci vězeňství od plodného období mezi válkami, kdy se začal průběžně klást důraz i na vzdělávací stránku převýchovy odsouzených, přes úpadek rozvoje celého vězeňství zapříčiněného druhou světovou válkou a následně pak zneužívání trestního práva. V této etapě se trest odnětí svobody používal k „odstranění nepřátel socialismu“. Následující desetiletí přineslo možnost ke zlepšení situace zapříčiněné vznikem Výzkumného ústavu penologického, ale bohužel, osmdesátá léta tuto snahu opět násilně potlačila. Dá se říci, že vězeňství, jak ho známe dnes, fakticky započalo po pádu totalitního režimu až v devadesátých letech, kterému ze stran odsouzených předcházely nepokoje a vzpoury. Další krok pro zlepšení situace spočíval i v radikální očiště personálu věznic, jež dala prostor pro utváření VS ČR, jak ji známe dnes. Dále se tato kapitola zabývá současnou strukturou právě výše zmíněné VS ČR, která je tvořena stráží justiční, stráží vězeňskou a službou správní, a též i jejími organizačními jednotkami, jimiž jsou Generální ředitelství, Akademie VS ČR, Střední odborné učiliště, Vazební věznice, Věznice a Detenční ústavy.

Ve druhé kapitole své práce se snažím poukázat na to, že výkon vazby by měl být chápán jako nezbytný prostředek k zabránění obviněné osobě mařit důkazy souvisejících s probíhajícím vyšetřováním, nebo dokonce zabránit dokonání jeho trestného činu, nikoliv k jeho bezdůvodnému „potrestání“ a zbytečnému omezení jeho osobnostních práv. Uplatňuje se zde princip presumpce nevinny, základní zásada trestního řízení, která říká, že se na obviněného hledí jako na nevinného, dokud mu není pravomocným odsuzujícím rozsudkem prokázána vina.

Kapitola třetí se už konkrétně zabývá problematikou VTOS, a to od funkce a zásad trestu jako takového, přes nástup odsouzených do věznice a rozdělení odsouzených v rámci vnitřní a vnější diferenciaci dle závažnosti spáchaného činu. Snažila jsem se zde popsat i PZ s odsouzenými, neboť, jak jsem již zmínila v úvodu, zastávám názor, že i tyto obecné věci stojí za to zmínit. PZ s vězňenými osobami v sobě zahrnují, byť neformální, ale přesto pracovní aktivity, kterými odsouzení obstarávají běžný chod věznice bez nároku na finanční odměnu. Jedná se například o úklid chodby, výměnu ložního prádla nebo přípravy jídla a podobně. Dále tyto PZ v sobě ukrývají i vzdělávací aktivity, kdy odsouzený může rozšířit své vzdělání o rekvalifikační, odborný či jiný kurz. Stejně tak jsou v těchto programech zahrnuty

speciální výchovné aktivity založené na psychologické terapii, poradenství, poté i aktivity zájmové spočívající v prohloubení vědomostí a sociálních dovedností vězňů osob. Poslední článek PZ představuje oblast aktivit zaměřující se na utváření vnějších vztahů, které jsou neodmyslitelně důležité v běžné společnosti. PZ zobrazují nezbytnost jednat s každým odsouzeným jinak, protože není pochyb, že například s recidivistou je nutno zacházet jinak než s prvotrestaným vězňem, s mladistvým a doživotně odsouzeným též apod.

Jelikož má práce nese název „Vzdělávání a zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody“, tak právě ve třetí kapitole se práce dostává k samotné podstatě vzdělávání a zaměstnávání i z formálního hlediska. Podkapitola Vzdělávání se zaměřuje na vzdělávání jak formou kurzů uskutečňovaných v jednotlivých ŠVS, tak organizovaném SOU, ve kterém odsouzení mohou získat výuční list. V této kapitole není opomenuta samozřejmě ani možnost primárního vzdělání formou kurzu či dokonce terciálního vzdělání na vysoké škole realizovaném na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Následující podkapitola je věnována zaměstnávání odsouzených ve formálním slova smyslu. Tato popisuje hlavní cíle zaměstnávání osob ve VTOS, poté i možnosti, které odsouzený má, je-li pracovně zařaditelný. Dále zahrnuje i otázku výše pracovní odměny včetně odměn a srážek ze mzdy, následně se vztahuje k otázce pracovní skupiny dle potřeby nutného vzdělání. V této podkapitole jsem uvedla i vývoj zaměstnanosti odsouzených v posledních dvou letech.

Poslední podkapitola teoretické části se zaměřuje na výstupní oddíl věznice, do kterého se ovšem nedostane každý odsouzený. Většina odsouzených může věznici opustit i bez toho, aniž by byli v tomto oddílu zařazeni. V neposlední řadě se zde zabývám i otázkou resocializace vězněné osoby a návratu do normálního života po upuštění zdi věznice.

Čtvrtá kapitola, praktická část mé práce, je postavena na kvalitativním výzkumu, který jsem měla možnost uskutečnit za pomoci dvou vězňů a jednoho speciálního pedagoga. Vytvořila jsem tři teorie, prostřednictvím nichž jsem posléze zhodnotila svůj výzkum.

Teorii č. 1 jsem zjistila, že většina vězňů má zájem a chce ve věznicích pracovat, pokud jim je to umožněno, což mě upřímně nepřekvapilo, avšak ne všichni odsouzení si této příležitosti dokáží dostatečně vážít a tím pádem se o tuto

příležitost sami připraví třeba užitím nedovolené návykové látky nebo obstaráním si nedovolené věci např. mobilního telefonu.

Teorie č. 2 mi pomohla ucelit pohled na postoj vězňů k získání lepšího vzdělání na SOU. Naneštěstí i zde se má teorie potvrdila, neboť jsem šetřením zjistila, že pravým motivem odsouzených pro přihlášení na učiliště není vidina lepšího vzdělání, ale převážně to je jen jeden z mnoha způsobů, jak zahnat nudu, stereotyp a získat výhody. Existují však i vězni, kteří vzdělání berou zcela vážně, a proto bych zde chtěla upozornit na to, že tací odsouzení mnohdy stojí před nelehkou volbou, zda se spolehnout na finanční podporu od někoho zvenčí a investovat svůj čas do budoucího vzdělání, díky němuž by se teoreticky mohli lépe uplatnit na trhu práce po propuštění z vězení, zajistit si tak stabilní zaměstnání, byť existuje málo zaměstnavatelů, kteří tolerují záznam v RT, nebo zda svůj čas věnovat zaměstnání, které jim přinese finanční výhody ať již ke splacení dluhů plynoucích z jejich páchané trestné činnosti, či na úhradu nákladů spojených s VTOS jako takovým. Celá tato problematika závisí na mnoha faktorech, jak jsem již zmínila, především spočívajících v motivaci vězňů přes sociální stránku jejich situace až k plánům do budoucna.

Teorie č. 3 též splnila má očekávání, protože všichni tři respondenti vyskytující se na SO shodně odpověděli, že odsouzení mají zájem o volnočasové aktivity, zejména o kroužek posilovny, což je jeden ze způsobů, jak si mohou také zkrátit a zpříjemnit svůj trest.

Za předpokladu, že odsouzený získá ve věznicí patřičné vzdělání, se domnívám, že po propuštění bohužel převažuje větší procento recidivy, nežli jakási reálná šance na lepší život a lepší pracovní uplatnění.

Svou bakalářskou prací bych chtěla upozornit na možnou potřebu sledování odsouzených, kteří získali během svého pobytu ve vězení výuční list nebo nějaké osvědčení o absolvování rekvalifikačních, vzdělávacích, odborných nebo specializačních kurzů, po výstupu z věznic na svobodu v rámci neziskového sektoru. V současné době neexistuje věrohodná zpráva, jak tito lidé efektivně využijí zmíněné dokumenty v běžném životě, zdali jim tyto pomohou při poptávce o budoucí zaměstnání, či zdali jim vynaložené úsilí o sebevzdělávání napomůže ke snížení potenciální recidivy. Je to obdobná situace jako sledování abstinence u drogově závislých osob po propuštění na svobodu, které zmiňuji

v kapitole 3.3.1.8, a kterým je sice ve věznicích věnována speciální pozornost pomocí PZ, ale bohužel tomu tak již není po jejich propuštění na svobodu. Řešením by z mého pohledu bylo zadat toto ke sledování kupříkladu nějaké neziskové organizaci v rámci určitého veřejného zájmu.

Jsem toho názoru, že v případě, nastane-li situace, kdy vězněná osoba má zájem o smysluplné naplnění svého času ve vězení, pak jednou z možností je právě zaměstnávání a vzdělávání, neboť tyto aktivity považuji za jedny z nejdůležitějších aktivit, respektive jako užitečnou a dlouhodobou investici pro jejich lepší život, o který snad každý jeden z uvězněných usiluje.

Resumé

My thesis on the topic "Education and employment of prisoners" is divided into theoretical and practical part with four chapters. The first chapter deals in general with the prison system in the Czech Republic. This chapter follows the transformation of the Czech prison system from the period between wars through the period of socialism and communism to the present state. Furthermore, this chapter also describes the organizational structure of the Prison Service of the Czech Republic.

The following second chapter deals with the execution of custody. I have tried to point out here that custody should serve as a necessary means so that the accused cannot frustrate an ongoing investigation or commit another crime. The principle of a democratic state is applied here in the form of the presumption of innocence, which states that the convict is regarded as innocent until proven guilty.

The third chapter deals with the execution of imprisonment, including education and employment of prisoners. This chapter mentions the function and purpose of imprisonment, as well as the entry into prison and the division of convicts in connection with internal differentiation. There are also mentioned treatment programs for prisoners, because, as I wrote in the introduction of my work, I believe that these general things have to be mentioned, because the entire execution of the prison sentence is a form of education for convicts. As I have already mentioned, this chapter deals specifically with the education and employment of convicts. Last but not least, this chapter also deals with leaving the prison.

The fourth chapter of my bachelor thesis deals with qualitative research, which was carried out with the help of two prisoners and one special pedagogue from Pilsen prison. I asked the two convicts roughly the same questions that they willingly answered through letters. An interview with a special pedagogue, Mr. Karlík, took place in Pilsen Prison on January 14, 2020. Mr. Karlík answered all my questions and even provided me with various materials that are not commonly available to the public. Through my research, I found that prisoners are interested in working in prisons. I also found out that unfortunately prisoners sign up to the School Education Center more out of boredom and calculation than to get better education. And I also found that prisoners are interested in leisure activities that can shorten their imprisonment.

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
LZPS	Listina základních práv a svobod
Nařízení vlády	Nařízení vlády č. 361/2017 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených zarážených do práce
NVÚ	Nápravně výchovný ústav
PZ	Programy zacházení
RT	Rejstřík trestů
SO	Specializovaný oddíl
SOU	Střední odborní učiliště
ŠVS	Školské vzdělávací středisko
TZ	Trestní zákoník
VězSI	zák. č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky
VS ČR	Vězeňská služba České republiky
VTOS	Výkon trestu odnětí svobody
Vyhláška	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody
ZP	zák. č. 262/2006 Sb., Zákoník práce
ZVTOS	zák. č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

Zdroje

Knižní

- BIEDERMANOVÁ, Eva; PETRAS, Michal. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. Studie. ISBN 978-80-7338-115-8.
- ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-138-0.
- ČERNÍKOVÁ, Vratislava; SEDLÁČEK, Vojtěch. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-104-1.
- HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2., dopl. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. ISBN 80-86708-30-6.
- MATOULEK, Josef; SEJKOROVÁ, Helena. *Právní rádce odsouzeného*. Praha: Praktik Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-89-9.
- NEDOROST, Libor. *Vězeňství a správa vězeňství v ČR*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1114-9.
- SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie. I. díl. Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6.
- SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie. II. díl. Teorie a praxe zacházení s vězňnými*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-204-3.
- VÁŇA, Martin. *Střední odborné učiliště, učiliště a odborné učiliště Vězeňské služby ČR, 1983-1998*. Praha: ARIS PrePress, s. r. o., Pardubice, 1998.

Internetové

- Adamec Martin. *Vězni a zaměstnávání*. [online]. 2017. Copyright © 2020 Mensa ČR [cit. 13.03.2020]. Dostupné z: http://casopis.mensa.cz/veda/vezni_a_vzdelani.html
- Generální ředitelství. *Aktuální počty zaměstnaných vězňů*. [online]. Copyright © 2020 Vězeňská služba České republiky [cit. 23.03.2020]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/rychla-fakta/aktualni-pocty-zamestnanych-veznu/>
- Generální ředitelství. *Organizační jednotky*. [online]. Copyright © 2019 Vězeňská služba České republiky [cit. 29.10.2019]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/>
- Generální ředitelství. *Stráž pod Ralskem představila zástupcům Libereckého kraje Školské vzdělávací středisko*. [online]. Copyright © 2020 Vězeňská služba České republiky [cit. 10.03.2020]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/novinky/straz-pod-ralskem-predstavila-zastupcum-libereckeho-kraje-skolske-vzdelavaci-stredisko/>
- Generální ředitelství. *Zaměstnávání vězňů*. [online]. Copyright © 2020 Vězeňská služba České republiky [cit. 26.02.2020]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/zamestnavani-veznu/>
- Katolická teologická fakulta. *Poskytování informací 2019*. [online]. Copyright © 2020 Katolická teologická fakulta [cit. 11.03.2020]. Dostupné z: <https://www.ktf.cuni.cz/KTF-2050.html>

Elektronické dokumenty

- *České vězeňství č. 1/2019. [online]. Praha: Vězeňská služba České republiky. 2019. [cit. 10.02.2020]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2019/09/xsCV_1_2019.pdf ISSN 1213-9297.*
- Generální ředitelství. *Metodika zaměstnávání vězněných osob a osob se záznamem v trestním rejstříku. [online]. Copyright © 2020 Vězeňská služba České republiky [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/02/Methodika-SOVZ.pdf>*
- Generální ředitelství. *Statistická ročenka VS ČR za rok 2018. [online]. Copyright © 2020 Vězeňská služba České republiky [cit. 01.03.2020]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2019/05/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2018.pdf>*
- Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy. *Výroční zpráva o činnosti Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy za rok 2018. [online]. Praha. 2019. Copyright © 2020 Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy [cit. 11.03.2020]. ISNB 978-80-87922-18-7*
- Králová, Monika. *Závěrečné zkoušky úspěšně složilo 30 vězňů. [online] České vězeňství č. 1/2019, Praha: Vězeňská služba České republiky. 2019. ISSN 1213-9297.*
- Krutinová, Martina. *Věznice Stráž pod Ralskem. [online] České vězeňství č. 1/2019, Praha: Vězeňská služba České republiky. 2019. ISSN 1213-9297.*
- Málek, Petr. *Prevenčí proti kriminalitě. [online] České vězeňství č. 1/2019, Praha: Vězeňská služba České republiky. 2019. ISSN 1213-9297.*
- Vláda ČR. *Důvodová zpráva k zákonu č. 58/2017 Sb. [online]. Copyright © 2020 Vláda České republiky [cit. 04.11.2019]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha-c--3---Duvodova-zprava-k-novelizovanemu-zneni-trestniho-zakoniku.pdf>*

Ostatní

- Interview s p. Karlíkem dne 14.ledna 2020
- Nabídka vzdělávacích aktivit 2019/2020 – Interní dokument SOU Praha
- Realizace PZ na SO – Interní dokument věznice Plzeň
- Statistiky SOU Praha 1983-2019 – Interní dokument SOU Praha

Zákony

- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod
- Vyhláška č. 109/1994 Sb., vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu vazby
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č.10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů
- zák. č 40/2009 Sb., Trestní zákoník
- zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- zák. č. 140/1961 Sb., Trestní zákon
- zák. č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)
- zák. č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody
- zák. č. 262/2006 Sb., Zákoník práce
- zák. č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby
- zák. č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zák. č. 561/2004 Sb., Školský zákon
- zák. č. 58/2017 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- zák. č. 586/1992 Sb., Zákon České národní rady o daních z příjmů
- zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
- zák. č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád

Seznam grafů a tabulek

Graf 1 Kapacitní možnosti SOU r.2017/2018	25
Graf 2 Struktura SOU Praha 4.....	26
Graf 3 Procentuální úspěšnost studentů SOU	27
Graf 4 Celkový počet odsouzených osob k 31.12.2019	34
Graf 5 Odsouzení způsobilí k výkonu práce pracující za finanční odměnu k 31.12.2019	35
Tabulka 1 Aktivity realizované na specializovaném oddíle ve věznici Plzeň	18
Tabulka 2 Seznam kurzů ve školním roce 2017/2018	21

Seznam příloh

Příloha č. 1: Výplatní páska odsouzeného 05/2015

Příloha č. 2: Výplatní páska odsouzeného 02/2016

Příloha č. 3: Popis pracovní činnosti odsouzeného

Příloha č. 4: Potvrzení o výši pracovní odměny odsouzeného

Příloha č. 5: PZ – obecný při nástupu

Příloha č. 6: PZ – SPO – ITPZ TOXI

Příloha č. 7: Žádost o přijetí do SO pro odsouzené muže drogově závislé

Příloha č. 8: Složení komunity na SPO – ITPZ TOXI

Příloha č. 1

12		B poukázka	0.0	K+S kapesné+soc	705.0	- na kade nákup KANTYNA
7457211101	Kč	Z na zdr.péči	1079.0	U úložné	6977.0	- to se mi udrží
	Petr	R rezervováno	0.0	O úschova	1785.0	
05/2015		E na pohledávky	0.0	C cestovné	500.0	na ven
hodin odprac.	87.0	výživné	0	15.06 K/Rozuctovani	433.0	
dnů absence	0	NVT z prac.odm.	693	15.06 U/Rozuctovani	1042.0	
dnů NVT	31	pohledávky VS	0	28.05 K/nákup	237.0	
základní mzda	2330	pohledávky ost.	0	20.05 O/nákup	-256.0	
příplatky	107	kapesné social.	0	14.05 O/nákup	-287.0	nákup KANTYNA
přesčasy	0	kapesné celkem	433			
náhrada za úraz	0	kapesné odměn	0			to mám na celý měsíc do KANTYNY, ale mám
odm.káz+ostatní	0	kapesné trest	0			našetrnoř, kde, pohoda
pojistné soc.	159	úložné	1042			to už mi chybí 1500 každý měsíc na ven.
pojistné zdr.	110	odměna vazba	0			
daň po slevě	0	neuhraz.reg.pop	0			minulý rok mám přiděli
zúčtování daně	0	neuhraz.NVT	0			
nemocenská	0	pohled. VS stav	0			
čistá odměna	2168	pohled.ost.stav	0			
nemoc hodin		správce konkurs	0			
nemoc dnů		konta exekutor	0			
PŘIJATO DO ÚSCHOVY:		POUŽITO Z REZERVOVANÝCH				
R rezervováno	0.0	úhrada NVT	0.0			
O úschova	0.0	E pohledávky	0.0			
C cestovné	0.0	O úschova	0.0			
		POUŽITO Z KONTA E:				
		sraženo	0.0			
celkem	0.0	O vráceno	0.0			

Příloha č. 2

12				s=420		
12		B poukázka	0.0	K+S kapesné+soc	514.0	
7457211101	Kč	Z na zdr.péči	622.0	U úložné	16411.0	
	Petr	R rezervováno	0.0	O úschova	1196.0	
02/2016		E na pohledávky	0.0	C cestovné	500.0	
hodin odprac.	86.0	výživné	0	11.03 K/Rozuctovani	410.0	
dnů absence	0	NVT z prac.odm.	656	11.03 R/Rozuctovani	-1000.0	
dnů NVT	29	pohledávky VS	0	11.03 U/Rozuctovani	984.0	
základní mzda	2304	pohledávky ost.	0	11.03 O/Rozuctovani	200.0	
příplatky	0	kapesné social.	0	10.03 O/nákup	-530.0	
přesčasy	0	kapesné celkem	410	23.02 O/nákup	-306.0	
náhrada za úraz	0	kapesné odměna	0	16.02 O/z účtu-	1000.0	
odm.káz+ostatní	0	kapesné trest	0	16.02 R/z účtu-	1000.0	
pojistné soc.	150	úložné	984	11.02 K/nákup	-540.0	
pojistné zdr.	104	odměna vazba	0			
daň po slevě	0	neuhraz.reg.pop	0			
zúčtování daně	0	neuhraz.NVT	0			
nemocenská	0	pohled. VS stav	0			
čistá odměna	2050	pohled.ost.stav	0			
nemoc hodin		správce konkurs	0			
nemoc dnů		konta exekutor	0			
PŘIJATO DO ÚSCHOVY:		POUŽITO Z REZERVOVANÝCH				
R rezervováno	1000.0	úhrada NVT	800.0			
O úschova	1000.0	E pohledávky	0.0			
C cestovné	0.0	O úschova	200.0			
		POUŽITO Z KONTA E:				
		sraženo	0.0			
celkem	2000.0	O vráceno	0.0			

Věznice Plzeň		Příloha č. 3a ML č. 20/2009	
Věznice, vazební věznice		Výtisk č.:	
		Počet listů:	
POPIS PRACOVNÍ ČINNOSTI I.			
(činnost vykonávaná podle § 2 odst. 1 písm. a) NV 365/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů)			
Jméno a příjmení odsouzeného: Petr [REDAKCE]		Datum narození: [REDAKCE]	
Pracoviště: specializované oddělení		Zařazen od: 11.11.2014	
Odpovědný pracovník: referent ZVO		Kategorie práce: 2	
Název pracovní činnosti: Úklid SO		Číslo pracovní činnosti: 130	
Charakteristika pracovní činnosti: Práce pro jejíž výkon není potřebná odborná kvalifikace.			
Popis pracovní činnosti: Úklid prostor SO, kanceláří a zdravotního střediska SO, na lůžkové části a KO výdej stravy, nákup věci osobní potřeby odsouzeným na lůžkové části. Výměna prádla. Další úklidové práce. Manipulace a přenášení předmětů do 30 kg. Rizika: pád na pracovišti, úraz el. proudem, opaření			
Základní rozvržení pracovní doby: Jednosměnný provoz - denní směny Po - Ne: 6,00 - 17,30 hod. přestávka Po - Pá 8,30 - 10,00, 13,00 - 16,00 So, Ne 7,00 - 11,00, 12,30 - 16,00			
Seznámen dne:		Podpis odsouzeného:	
Zaškolení od: 11.11.2014		Zaškolení do: 11.12.2014	
Vyhodnocení zkušební doby:			
Odsouzený prokázal – neprokázal*) praktické dovednosti nutné pro uvedené pracovní zařazení. *) nehodící se škrtněte			
Dne: S údaji ve formuláři seznámen:		Podpis odpovědného pracovníka:	
Dne:		Podpis odsouzeného:	
Při práci je odsouzený povinen dodržovat zásady bezpečnosti a hygieny práce a požární ochrany.			
Poznámky: Doporučené číslování pracovních činností – kód pracoviště/pořadové číslo činnosti např.: 105/1 – Pomocná síla v kuchyni, 105/2 - Pomocný kuchař, 105/3 – Samostatný kuchař atd.“			
Rozdělovník: výtisk č. 1 odsouzený, výtisk č. 2 Oddělení zaměstnávání / referát zaměstnávání			

VĚZNICE, VĚZEBNÍ VĚZNICE Píseň

130 - Ukld - SO

(Pracovnístá)

Čj.:

Odsouzená(ý)

Petr

(Jméno a příjmení, datum narození)

POTVRZENÍ O VÝŠI PRACOVNÍ ODMĚNY

Podle nařízení vlády č. 385/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů, o výši a podmínkách odměňování odsouzených osob zařazených do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody (dále jen "nařízení"), Vám s účinností od 11.11.2014

st a n o v í m tyto složky měsíční odměny:

základní složky odměny (brutto).....	4500 Kč
§ 2 nařízení/	
Ohodnocení pracovního výkonu 1)	
~~§ 7 odst. 1 písm. a) nařízení a § 7 odst. 1 písm. a) NGP č. 38/2010, ve znění pozdějších předpisů~~	
~~příplatek za řízení určité svěřené pracovní skupiny nebo úseku práce~~	
~~§ 7 odst. 1 písm. b) nařízení a § 7 odst. 1 písm. b) NGP č. 38/2010, ve znění pozdějších předpisů~~	
~~příplatek za řízení určité svěřené pracovní skupiny nebo úseku práce~~	0 Kč
Četkem	4500 Kč
~~Příplatek 0 /§ 8 odst. 1 nařízení/~~	0 Kč
~~Příplatek 0 /§ 8 odst. 2 nařízení/~~	0 Kč

Při jiné stanovené týdenní pracovní době než 40,00 (nebo 38,75 a 37,50) hodin se výše základní složky odměny (včetně příplatku za ztížené a zdraví škodlivé pracovní prostředí) úměrně upraví. Výši příslušné základní složky odměny věznice stanoví na množství a kvalitě odvedené práce (§ 1 odst. 2 nařízení). Příplatek za vyšší pracovní výkon v požadované kvalitě (§ 7 odst. 1 nařízení) nebo odměna podle normy spotřeby práce (§ 2 odst. 5 nařízení) budou stanoveny v Centrálním směnovém výkazu a výplatní listině odměn odsouzených.

U prací, na které jsou stanoveny normy spotřeby práce, je pro dosažení uvedené výše skupiny základní složky odměny (brutto) nutno splnit tyto normy spotřeby práce na 100 %. Při jiném dosaženém procentním plnění, je výše pracovní odměny stanovena v závislosti na tomto dosaženém procentu plnění těchto norem (§ 2 odst. 5 nařízení). Odsouzený, před započítáním těchto prací, je seznámen s normami spotřeby práce.

Příplatek za práci ve ztíženém a zdraví škodlivém pracovním prostředí se podle § 8 odst. 1 nařízení poskytuje v částce odpovídající době odpracované v tomto prostředí a příplatek podle § 8 odst. 2 nařízení se poskytuje podle míry rizika a zdraví škodlivých pracovních podmínek stanovenou měsíční sazbou úměrně sníženou k délce pracovní doby strávené v tomto prostředí.

Odměna za práci přesčas a příplatky za práci ve svátek a za práci v noci se poskytují podle § 3, 4 a 5 nařízení.

1) nehodící se škrtněte

Píseň

Dne: 10.11.2014

Podpis odsouzené(ho):

(Ředitel věznice, vězební věznice, Ústavu pro výkon zabezpečovací detence)

Program zacházení

Vězeň

Vytvořeno

9.11.2019 8:32:00

Zpracoval

Perioda hodnocení

3 měsíce

Cíl

Odpovědným přístupem k plnění všech povinností ve výkonu trestu posilovat své volní vlastnosti i právní vědomí, zároveň si vytvářet předpoklady pro zařazení do I.PSV. V rámci pracovního zařazení si upevňovat pracovní návyky nezbytné pro uplatnění v životě po propuštění. Usilovat o zařazení do 3Z. Aktivní účastí ve speciálně výchovné aktivitě posilovat bezdrogový způsob života a zároveň pracovat s rizikem zneužívání návykových látek. Pravidelnou účastí v zájmových aktivitách a pravidelným prováděním individuální zájmové činnosti si upevňovat návyk na činnost v čínorodé trávení volného času. Udržováním kontaktů se sociálním zázemím zamezit ztrátě sociálních vazeb - orientovat se na výstup a problémy života v civilu

Věznění

aktuální; 02.10.2019-01.04.2021

Pracovní aktivity

Úklidové práce v ubytovně odsouzených.

Role

Vzdělávací aktivity

- udržovat si všeobecný přehled o dění ve společnosti prostřednictvím médií (forma samostudia)
- učit se prosociálnímu chování, prohlubování znalostí o společenské morálce - samostudium
- aktivní účastí na jednotlivých aktivitách učit se předcházet konfliktnímu jednání, zvládat svoji agresivitu do společensky přijatelných mezí - zaměřovat se na získávání informací, které pomohou v orientaci v civilním životě
- Vzhledem k vyšší rizik v průběhu výkonu trestu usilovat o zařazení do soc. právního porad. a finanční gramotnosti - orientace zejména na soc. pracovníka a překonání civilních problémů

OJ

Plzeň

Speciálně výchovné aktivity

- udržovat si všeobecný přehled o dění ve společnosti prostřednictvím médií (forma samostudia)
- učit se prosociálnímu chování, prohlubování znalostí o společenské morálce - samostudium
- aktivní účastí na jednotlivých aktivitách učit se předcházet konfliktnímu jednání, zvládat svoji agresivitu do společensky přijatelných mezí

Oddělení

Nástupní příjmový a nástupní oddíl

Zájmové aktivity

- četba literatury s využitím ústavní knihovny a sledování TV jako součást uspokojování kulturních potřeb v době os. volna v rámci realizace neřízených aktivit
- sport v rámci realizace vycházek jako součást neřízených aktivit

Oblast utváření vnějších vztahů

Osobní a písemné kontakty s blízkými osobami

Stav

Schválen PZ

Typ pracovních aktivit

práce ve prospěch věznice

Událost

Hodin studia ŠVS týdně

0,00

 Studuje ŠVS

Celkem hodin VVP

Doporučení vedoucího VVT

Doporučuji k realizaci.

Datum doporučení

11.11.2019

Doporučení zadal

Záznam do průběhu VVaT

Vytvořen Program standardního zacházení

Datum schválení ředitelem

11.11.2019 **Je prvotní** **Je minimální**

Datum seznámení

 Souhlas vězně s PZ

Druh programu zacházení

Program standardního zacházení

WorkflowProcessCode

WorkflowProcessPath

fox i

Program zacházení

Vězeň Vytvořeno Zpracoval

Perioda hodnocení
3 měsíce

Cíl

- řešit své finanční závazky
- vytvářet si podmínky pro zmírnění trestu
- aktivně řešit své problémy s drogou - pokusit se absolvovat TOXI, využít odborné poradenství, individuální nebo skupinové terapie a zdravotní péče v oblasti drogové prevence - / rizika závislostního chování /
- Vzorným plněním pracovních povinností, stanovených norem a zapojením se dopracovních činností si vytvářet a upevňovat pracovní návyky.
- Minimalizovat riziko páčání TC prostřednictvím účasti v pracovních a vzdělávacích aktivitách.
- Zařazen na SpO toxí věznice Plzeň, dodržovat pravidla a řády komunity, zúčastňovat se aktivit s protidrogovou tematikou, uvědomit si rizika svého chování a pracovat na jejich minimalizaci - ponechán na oddělení, činnost ku prospěchu komunity, pomoc novým členům, zodpovědné plnění funkcí

Věznění
aktuální; 25.02.2017-02.04.2026

Pracovní aktivity
- pracovní terapie

Role

Vzdělávací aktivity
- Projekt edukativních povinných a volitelných aktivit, které jsou součástí ITPZ v rámci SpO
- akce specialistů v rámci SpO

OJ
Plzeň

Speciálně výchovné aktivity
- Projekt edukativních povinných a volitelných aktivit, které jsou součástí ITPZ v rámci SpO
- akce specialistů v rámci SpO

Oddělení
SO 7/3

Zájmové aktivity
aktivity dle aktuální nabídky na oddělení - záznamy u vychovatele

Oblast utváření vnějších vztahů
- udržovat kontakty s rodiči a příbuznými

Stav Schválen PZ	Typ pracovních aktivit práce ve prospěch věznice	Událost <input type="text"/>
----------------------------	--	---------------------------------

Hodin studia ŠVS týdně 0,00	☐ Studuje ŠVS	Celkem hodin VVP <input type="text"/>
---------------------------------------	---	--

Doporučení vedoucího VVT

Doporučuji k realizaci.

Datum doporučení

14.2.2019

Doporučení zadal

Datum schválení ředitelem

18.2.2019

Záznam do průběhu VVaT

Vytvořen Program standardního zacházení

Je prvotní

Je minimální

Datum seznámení

Souhlas vězně s PZ

Druh programu zacházení

Program standardního zacházení

WorkflowProcessCode

WorkflowProcessPath

Česká republika
Vězeňská služba České republiky, Věznice Plzeň
pošt. úřad 1, p. příhr. 335, 306 35 Plzeň, Klatovská 202
tel: 377660212

ŽÁDOST o přijetí do specializovaného oddělení pro odsouzené muže drogově závislé

Podmínky pro přijetí

- na SO jsou přijímáni pouze odsouzení, kteří jsou evidováni jako toxikomané, či mají nařízenou soudní léčbu a vykonávají trest odnětí svobody ve věznici s ostrahou VSZ, na základě dobrovolnosti a řádně vyplněné žádosti o přijetí do SO, která je přílohou č. 3 ŘSO a zbývá-li jim do konce trestu minimálně 1 rok; **žádost lze podat až po řádném proškolení na nástupním odd. odd. výkonu trestu věznice, kam byl kmenově zařazen.**
- žádost odsouzeného o přijetí do SO posuzuje komise SO, s jejímž rozhodnutím je žadatel následně písemně seznámen.

Ubytování

- odsouzený je v případě přijetí ubytován v přijímacím oddělení SO – max. po čtyřech

Odsouzený může být ze specializovaného oddělení vyřazen rozhodnutím komise SO z důvodu

- porušení abstinence jakékoliv psychotropní, návykové či omamné látky,
- držení, získávání a výroba jakékoliv psychotropní, návykové či omamné látky nebo držení prostředků k jejich výrobě či aplikaci,
- zatajování informace o porušení abstinence (držení, získávání, výroba nebo držení prostředků k výrobě nebo aplikaci psychotropní, návykové či omamné látky) spoluodsouzených,
- odmítnutí podrobit se odběru moče,
- projevu jakéhokoliv fyzického násilí a krádeže,
- neúčasti nebo mařením společné práce komunity; neplněním, nezájmem a porušováním programu zacházení,
- změny zdravotní klasifikace nebo na základě vlastní písemné žádosti o vyřazení z SO.

Do specializovaného oddělení nejsou přijímáni odsouzení

- trpící epilepsií, mající pohybové omezení nebo je u nich nutností pravidelné užívání medikamentů, u nichž hrozí zneužití,
- do konce trestu odnětí svobody jim zbývá méně než 1 rok,
- není-li prokázána závislost,
- kteří nebyli ještě zařazeni k výkonu trestu odnětí svobody do kmenové věznice a nebyli proškoleni na nástupním oddělení standardního výkonu trestu,
- nesplňují-li typ věznice, ve které jim byl nařízen výkon trestu,
- bez řádně vyplněné žádosti o přijetí do SO.

Odsouzení zařazení do intenzivního programu zacházení nejsou pracovně zařazováni.

Z důvodu povinné účasti na fyzicky zátěžovém programu, józe a sportovních aktivitách je vhodné vlastnit sportovní oděv a obuv.

Jméno, příjmení ..... datum narození .....z. č. ....

kmenová věznice ..... typ věznice .....konec trestu .....

zdravotní klasifikace vč. omezení .....

aktuální trestná činnost ..... nařízené ochranné léčení .....

poznámka .....

Dobrovolně se zavazuji k účasti na programu zacházení, zaměřeného na drogovou problematiku (závislost), dodržování zásad komunitního systému na oddělení, řádu SO, VŘV věznice a jsem si vědom možnosti vyřazení z oddělení pro výše uvedené důvody.

Dne .....

Podpis žadatele .....

Vyřídění a stanovisko k žádosti odsouzeného:

1. Vychovatel (stručné hodnocení průběhu výkonu trestu žadatele, zda je a jaké ochranné léčení je nařízeno).

2. Speciální pedagog (stručná charakteristika žadatele, předpoklad úspěšnosti na účasti programu zacházení).

3. Psycholog (stručná anamnéza žadatele, předpoklad úspěšnosti).

4. OŠETŘUJÍCÍ LÉKAŘ (je-li evidována závislost žadatele, zda jsou pravidelně ordinovány léky - případně jaké, není-li evidována epilepsie, schopnost absolvovat program zacházení se zaměřením na pohybová omezení).

Složení komunity -toxička

- Předseda:** (3+3)
Mluvčí komunity, spojnice mezi komunitou a týmem, žádá celkové úpravy režimu, resp. se na nich podílí, vede režimový program, pomáhá rozdělovat role. Zodpovídá za kázeň a režim na oddíle. Kontroluje a boduje cely a rajony.
- Důvěrník:** (3+3)
Stará se o žádosti, pomáhá předsedovi v jeho funkci. Podílí se na řešení složitějších situací tím, že vyjadřuje postoj komunity. Seznamuje nové odsouzené s režimem oddělení. Zodpovídá za úklid na oddíle, kontroluje a boduje cely a rajony.
- Sportovní referent:** (2)
Stará se o sportovní aktivity, vede resp. Pomáhá při vedení sportovních aktivit, případně určuje k jejich vedení jiné odsouzené. Stará se a zodpovídá za sportovní náčiní a prostěradla na jógu. Provádí instruktáž v ústavní posilovně.
- Laborant:** (2)
Sbírá deníky a elaboráty. Provádí evidenci bodů a zodpovídá za regularnost bodování. Má přehled o průběžném plnění postupných programů a seznamuje komunitu s průběžnými výsledky na volné tribuně.
- Knihovník:** (1)
Zodpovídá za oddílovou knihovnu a za výměnu knih v ústavní knihovně. Zodpovídá za klíč od knihovny.
- Vedoucí oddílové posilovny:** (1)
Dbá na správný chod posilovny (viz diferenciacie). Zodpovídá za klíč a místnost, v níž je posilovna zřízena. Provádí instruktáž v posilovně a zodpovídá za seznámení a podepsání řádu posilovny.
- Vedoucí rozcviček:** (1)
Kontroluje účast na rozcvičkách, předcvičuje sestavy a dodržuje předepsanou dobu. Na případné nedostatky upozorňuje na komunitě.
- Patron:** (1)
pomáhá svému svěřenci snáze se včlenit do komunity, postupně se zapojit do všech společných aktivit, překonat psychickou náročnost přechodu z prostředí standardní věznice do zdejší komunity.
- Nástěnkář:** (1)
Dle možností a potřeb dbá obměnu tématických nástěnek.

Vedoucí pracovní terapie: (2)

Eviduje a zodpovídá za docházku na pracovní terapii. Dle aktuálních potřeb rozděluje práci, zodpovídá za pracovní nářadí, dodržování předpisů BOZ. Organizuje rozdělování úrody. Předkládá požadavky na sadbu a materiál.

Vedoucí nových rajonistů: (1)

Zpracovává nové členy komunity na přidělených rajonech, poukazuje na případné nedostatky po dobu prvního týdne. Fasuje a rozděluje čistící prostředky.

Referent televize: (1)

vypracovává návrh týdenního rozpisu, předkládá týmu žádosti o individuální prodloužení na komunitě, eviduje sledovanost videoprojekce dle počtu bodů. Zodpovídá za ovladač na televizi a klíč od kulturní místnosti.

Vedoucí zájmového kroužku: (1)

vede zájmový kroužek, stará se o materiál, vede evidenci.

Vedoucí samořídící skupiny: (2)

vede a pořizuje zápis ze samořídící skupiny. Zodpovídá za její průběh, případné nedostatky řeší na komunitě.

Zapisovatel na terapeutické skupině: (1)

pořizuje zápis z terapeutické skupiny. Zodpovídá za přípravu pomůcek a prostorů na terapeutické skupiny a přednášky odsouzených.